

LONDON, 31. JANUARJA 1976

LETO XXIX. ŠTEV. 437.

NOVO SOJENJE EMIGRANTU

Ljubljansko DELO je poročalo 30. januarja, da so dan prej izročili obtožnico Francu Srebotniku, ki so ga že imeli v priporu od lanskega julija. Imenovani je bil med vojno poveljnik idrijskih domobrancev, po vojni pa je živel v Rimu, odkoder je emigriral v Libanon; tam je bil zaposlen kot strokovnjak za eksplozive v libanonski armadi. "Pred več leti", je po poročilu DELA, zaprosil za vrnitev jugoslovanskega državljanstva in ga dobil. Leta 1973. je prvič obiskal Jugoslavijo in svoje sorodnike. To je bilo v času Kavčičeve vlade, ko nekdanjih nasprotnikov v glavnem niso preganjali. Kaže, da Srebotnik ni upošteval, da so se po Kavčičevem padcu časi spremenili, pa je spet krenil na obisk v Jugoslavijo. Tam so ga lani poleti aretirali in do konca januarja pripravljali proti njemu obtožnico. Očitajo mu "11 hudo delstev, ki jih je storil nad prebivalstvom idrijske občine leta 1944, kjer je vodil domobransko postojanko."

Čeprav ni bilo še nobene sodne preiskave, kaj pa šele sodbe, (ki pa je itak v komunističnih državah samo komedija formalitete, ker je izid določen vnaprej in so sodniki ne en ali drug način prisiljeni izreči zadevno kazeno,) DELO piše, da "mu je dokazano," da je storil to in ono, mučil tega ali onega, itd.

Da se pa tudi komunistični tisk zaplete v protislovje, dokazuje tale odstavek o mučenju "nekega aktivista"

"Eden od mnogih primerov, ki naj bi samo delno prikazal strahote mučenja, je nek aktivist. Decembra 1944 leta so ga ujeli, pripeljali v zapore, do nezvesti pretepali, ga nato spravili k zavesti, nakar so mu prste priprli med težko, okovana vrata, ter ga obesili. Ko jim je bilo te "zabave" dovolj, so ga peljali na streljanje, vendar ga niso ustrelili, ampak so streljali mimo njega."

Srebotnik je gornje zanikal in postavil tole logično vprašanje (citirano po DELU): "Če je temu bilo res tako, zakaj smo ga potem izpustili?" Vsak preudaren, človek bi namreč zaključeval: pa res, zakaj so ga izpustili, če so ga res tako strašno mučili? Mar ne bi bilo bolj primereno, da so ga potem ubili, ker bi se ga tako iznebili kot obremenilne priče? Na to je meril tudi Srebotnik z gornjim vprašanjem. In kako je DELO preko svojih poročevalcev Petra Potočnika in Žarka Hojnika to Srebotnikovo vprašanje tolmačilo? "Morda se Srebotnik, ko je dal to izjavo ni zavedal, da je s tem posredno priznal dejanje, čeprav vsa dejanja odločno zanika ali pa se izgovarja, da se jih ne spominja." Tudi KLICU TRIGLAVA bodo zdaj

spricho pravkar napisanega očitati, da zagovarja mučenje in ubijanje...

Tako deluje pamet komunistov in vse je zastonj, če kdo računa, da jih bo prepričal, da so v zmoti ali da zaključujejo nepravilno.

Ko poročamo in komentiramo gornje, imamo v mislih stotine emigrantov, ki nameravajo letos obiskati domovino. Ni dvoma, da bodo med njimi tudi takšni, ki so bili že prej doma, pa se jim nič ni zgodilo, čeprav so med vojno pripadali kakšni protikomunistični organizaciji. Morda se utegnejo ob gornjem opozorilu vprašati, če je pametno riniti v morebitno nesrečo.

Naša in tuja poročila o razmerah v domovini se strinjajo v tem, da je režim v domovini silno nervozen, da se patološko boji prevrata ali neredov ob Titovi smrti in zato v potencirani meri vidi nevarnost na vseh koncih in krajih. Že leta nazaj so bili sestavljeni spiski za Jugoslavijo nezaželenih obiskovalcev, ki so jih imeli tudi obmejni organi. Vemo, da so bili ti seznami kasneje znova pregledani, močno razširjeni in dopolnjeni. Tudi da imajo oblasti naročilo, budneje kontrolirati obiskovalce in jih avtomatično prijavljati organom za notranje zadeve. Ker pa je tak posel spricho množičnega obiska tujih obiskovalcev v poletni sezoni sila otežkočen, ko se mora promet hitro pdvijati, imajo zato lokalne policijsko-varnostne oblasti posebno naročilo prijaviti vsakega rojaka, ki pride iz tujine na obisk domačih. To velja zlasti za take primere, ko obiskovalec prebiva v kakem letovišču, tudi v neslovenski republiki, pa le za kratek čas, neprijavljeno, obišče domači kraj. Ob taki prijavi je treba v okviru istega naročila takoj obvestiti centralo v Ljubljani, odnosno v Beogradu, kjer s pomočjo računalnikov ugotovijo, ali dotičnega obremenjujejo kakšni podatki o "sovražnem" delovanju.

Vendar pa je treba vedeti, da vsega tega režimovci ne počno samo iz bojazni pred "sovražno emigracijo," ampak kot dopolnilo preganjanja kominformovcev, ki utegnejo zaradi sovjetske zaslombe v kritičnem trenutku čisto resno ogražati obstoj titističnega režima, česar na primer ni moč resno misliti o protikomunističnih emigrantih, ki ne uživajo zaslombe v nobeni zapadni državi. Gre za politično-psihološko potezo, da morejo s preganjanjem kominformovcev v isti sapi pokazati, da preganjajo tudi "reakcijo," "kontrarevolucijo," "klerikalizem" in karkoli se že vsemu temu reče s komunističnim besednjakom. To pa ni važno samo za odnos do Sovjetov ampak prav tako tudi za odnos do lastnih, kritičnih ali manj zanesljivih ter omahujočih komunistov, pa tudi zaradi komunistov v

Konec uvodnikov na 10. strani zgoraj *

KOMUNISTICNA PARTIJA JUGOSLAVIJE

V naslednjem pričnemo objavljati poročilo, ki je prišlo v tujino iz Jugoslavije. Izvirnik je bil pisan v srbsko-hrvatskem jeziku, vendar lahko trdimo, da je slovenski prevod verodostojen, čeprav smo nekaj ostrih izrazov jezikovno omilili.

Kolikor nam je znano, izhajajo avtorji poročila iz visokih partijskih uradov. Na to kažejo tudi nekateri podatki v samem poročilu.

Na prvi pogled se zde gotove trditve pretirane odnosno splošene. Dejansko pa ne morejo biti daleč od resnice, če jih primerjamo s stalno se ponavljajočimi glasovi iz domovine ali iz meja o hudi korupciji v Jugoslaviji. Drugeče tudi biti ne more: če vsaka oblast korumpira, — in potrdila za ta dictum ni treba iskati, — potem je samo logičen zaključek, da absolutna oblast korumpira absolutno.

Uredništvo.

*

Člane komunistične partije v Jugoslaviji bi mogli razdeliti v nekaj skupin:

V prvo spadajo tisti, ki so postali člani partije iz ambicije in iz strasti do ropanja in ubijanja. Ta glavni tip imenujejo "črnogorski tip", ne glede na to, če je iz Črne gore ali ne. Toda pogosto je iz Črne gore. Ti ljudje so brez vsakega pomisleka zmeraj pripravljeni na umor ali na izdajo; pripravljeni za vsako podlost; arogantni, neizobraženi, lizuni in degenerirani do skrajnosti. Najdete jih v vsej državi in mnogo jih je v vojski. Vsi so kompromitirani z umori in nimajo drugega izhoda kot biti v partiji.

Drugi tip so "prebežniki": nekdanji kolaboratorji z okupatorjem, ki so jih sprejeli v partijo, da delajo tam pokoro, a sčasoma pridejo do položaja. So najhujši krvniki "Udbe" in strašno obremenjeni z umori pod okupatorjem in z umori pod komunističnim režimom.

Tretji tip so takozvani "pametnjakoviči": ti so uvideli, da ni druge poti za ostvareitev eksistence na tuji račun, kot se vstuliti v partijo. Mnogi od teh so odpadniki, ki so se "spametovali," vendar so predmet zasmehovanja, ker radi pridejo ob živce in tako pogosto končajo v ječi; v svoji nespameti govorijo resnico, ki jo itak vsi poznajo, toda o njej ne govorijo.

Četrty tip je kmet na vasi. Kmetje gredo iz oportunističnega v partijo, ali pa iz sile, ker bi drugače poginili od glada. Mnogi pa gredo zato, da pridejo na vasi do oblasti in se potem maščujejo nad sosedi iz kateregakoli razloga. V tej skupini prevladujejo patološki tipi, toda je med njimi precej pametnih. Mnogo je med njimi konspiracije in celo protikomunizma, toda sčasoma vse to ugasne.

Petý tip so oportunisti na splošno, ki gredo v partijo, da si sami ne vedo zakaj. Iz te skupine se izpopolnjujejo prej navedene skupine.

Šesti tip je zelo številen. To so "koristne budale".

so člani partije, dokler hodijo v šole ali pa se izučijo kakor obrti ali pa so k temu prisiljeni; so suha veja partije in po nekaj časa odpadejo. Radi se delajo neumnejše kot so in so popolnoma neaktivni.

Sedma skupina je najbolj sporen tip. To so tisti, ki so se "vrinili" v stranko. To je velika množica intelektualcev iz vseh poklicev. So to ljudje, ki so v bistvu orientirani protikomunistično, se kamuflirajo v stranko, so ali nedelavni, ali pa delajo male sabotaže, komplicirajo vse in se bavijo s paralizacijo partijskega aparata. Mnogi mislijo, da bodo kaj izboljšali, če se borijo skupno z komunisti. Dnevno katerega odkrijejo. Toda ta skupina je heterogena. So med njimi poštenjaki, toda je tudi mnogo demoraliziranih in razočaranih. Vsak dela za sebe, kajti delovanje najmanjše skupine že pomeni smrt. Če bi Djilas uspel, bi mnogo od teh ljudi prišlo na površje. Med njimi so tudi socialisti, toda nimajo izgleda in so obsojeni na odpad ali da presedlajo v kako drugo skupino. Ta tip članov je bil zelo prizadet za časa madžarske revolucije, ker so se identificirali z njo in je bil Nagy njihov idol. Največ od teh je vstopilo v stranko za časa Kominforma in so napravili veliko škodo tipom pod prvo skupino. Zato se prvi maščujejo in prirejajo lov na ljudi iz te "sedme" skupine.

*

Znova je treba poudariti popolno politično brezbarvnost članov partije. To je ustaljena metoda. S politiko se namreč bavi samo ožja klika na vrhu; to kar dela stranka, je težko označiti kot politiko. V diktatorskem sistemu je to edini izhod. Takozvana politika stranke je omejena na kroge, ki se bavi s korupcijo, z nekaznovanim nasiljem, ropanjem, z nastavitvijo in odpustom uradnikov, natakarev, kuharic, z izterjanjem davkov. Odločajo v hišnih svetih, kjer se odloči, kdo bo lepil plakate ali pa "prostovoljno" opravil kakšno delo na cesti ali kjer koli, in ki bo širil gotove parole. To je delo na terenu, kar bi mogli označiti kot politično delo partije.

Okrog 17 odstotkov članov je nepismenih. Najmanjša tretjina še v svojem življenju ni zapustila svojega kraja in polovica teh ljudi so takšni, da bi brez diktature ne imeli nikake eksistence, ker so absolutno nesposobni za vse. K policiji pa vsi ne morejo iti. Ti neciviliziranci so goreči teroristi in asocialni, ki imajo svoje korenine v ropanju, šovinizmu, barbarstvu in podlosti. Vsi ti stremito za najvišjim ciljem prej ali slej postati član tajne policije - Udbe.

Toda vsi komunisti brez izjeme čutijo potrebo, da se kot družčina nasilnežev XX. stoletja kamuflirajo z modernim plaščem socializma in internacionalizma, s katerim nimajo ničesar skupnega. Istočasno pa so vsi trdno prepričani, da bo vse na moderen način in z malimi žrtvami ustvaril Tito.

Srbija

Centralni komite srbske komunistične partije je neke vrste podružnica Centralnega komiteja jugoslovanske komunistične partije. Pristojnost centralnega komiteja srbske komunistične partije je omejena na ožjo Srbijo,

Vojvodino in Kosovo; preko precejšnje avtonomije se obračate neposredno na centralno oblast. Tudi finance srbske komunistične partije so povezane s financami jugoslovanske komunistične partije. Uradi srbske komunistične partije se nahajajo v istem poslopiju, kot je centralni komite jugoslovanske komunistične partije. V različnih odborih srbske komunistične partije se nahajajo tudi osebe iz centralnega komiteja jugoslovanske komunistične partije. Člani obeh centralnih komitejev so v medsebojni prijateljski in sorodstveni zvezi. Člani, posebno pa uradniki, centralnega komiteja jugoslovanske komunistične partije hočejo biti na ta način soudeleženi pri materialnih virih, katere ima srbska komunistična partija na ozemlju Srbije. Srbsko prebivalstvo je tedaj podvrženo dvojnemu izkoriščanju, ko mora Srbija zadostiti tudi materialnim željam, to je rediti mora še korupcijo v centralnem komiteju jugoslovanske komunistične partije.

Osebe srbske komunistične partije je nastavljeno po istih načelih kot pri jugoslovanski komunistični partiji. Med njimi je malo izobražencev; največ teh je učiteljev. So pa tudi nastavljenci iz Slovenije, Makedonije, a največ iz Črne gore. Plača je ista kot v jugoslovanski komunistični partiji, le da imajo slednji več deviz na razpolago, medtem ko imajo funkcionarji srbske komunistične partije na razpolago gospodarski aparat v srbskih podjetjih, kar nadomesti osebne primanjkljaje.

Centralni komite srbske komunistične partije ima celo vrsto komisij, čeprav so mnoge od njih samo na papirju in nič ne delujejo. Komisije pa ne morejo delovati, če niso na seji navzoče vsaj tri osebe iz centralnega komiteja jugoslovanske komunistične partije; tako vsaj pri važnejših, sicer pa mora biti vsaj ena oseba navzoča iz višjega foruma.

Organizacijska komisija kontrolira vse partijske organizacije v Srbiji in sicer po sistemu staroturških paš. Vsako okrožno mesto ima svojega pašo, ki vlada v imenu centralnega komiteja po mili volji. Tako je bil paša za zapadno Srbijo dalj časa sedanji zunanji minister Minić. Vse te paše sede v Beogradu v zelo donosnih službah in dvakrat-trikrat mesečno obiščejo svoje okrožje, da vidijo, kako se vedejo lokalni pod-paše, katere neprestano menjavajo. V vsakem okrožnem mestu imajo te paše iz Beograda svoje vile, kjer prebivajo, ko so na obisku. To so same nove stavbe. Leskovac pa je letovišče za vse. Tam se nahajala celotna kolonija vil za večino članov centralnega komiteja srbske komunistične partije. Imajo svoja lovišča, ki jih financira srbska vlada. Pod pristojnost te komisije spada tudi gradnja tovarn; udomačil se je sistem, da mora biti vsak važnejši član komisije izgraditelj kakšne tovarne. Tako je svoječasno neki Voja Leković zgradil v Priboju tovarno za kamione, čeprav nimajo niti železnice. Kdor si je upal grajati ta nesmisel, je bil hudo preganjan. Sedanjí zunanji minister Minić je vodil izgradnjo tovarne za viskoso v Loznici in je tovarna **seveda** propadla. Ni bilo nikakega proračuna, ker se je smatralo, da to ni potrebno. Veselinov je zgradil največji silos v Jugoslaviji v Petrogradu, ki pa ga ne izkoriščajo niti do 5 %. Vsak član srbskega centralnega komiteja ima takšne grehe na vesti in takšne norosti so posnemali tudi v drugih republikah;

največje norosti so uganjali v Bosni, kjer se je največ gradilo. Prišlo je do številnih sodnih preiskav in tudi sodb, toda partija je kratkoma vse to razveljavila. Prizadeti ljudje so ponajvečkrat prišli na druga, še boljša mesta. Kadrovske komisije so merodajne za nastavljanje ljudi v gospodarskem sektorju; mesto dobi, kdor je v prijateljskih, predvsem pa v rodbinskih zvezah. Korupcija je strašna, ljudi nastavljajo in odstavljajo po mili volji, saj kradejo in poneverjajo vsi. Če katerega zapro pride kmalu na svobodo. To je tajna moč partije, ki na tak način naveže ljudi na sebe.

V sodstvu in upravi je nastal kaos; ker so si partijske komisije prilastile pravico, da odločitve, sprejete v stanovanjskih, v civilnih in v upravnih zadevah kratkoma spremenene oziroma razveljavijo iz kakršnega koli razloga. Seveda je vmes korupcija. Takšna praksa se je razvila v hudi meri v Črni gori in Makedoniji. Tako sta uprava in justica že leta v kaotičnem stanju.

Velika korupcija vlada v pisanju šolskih knjig. Samo člani partije jih lahko pišejo, kajti samo njihove knjige so odobrene. Neka komisija si je nekega dne izmislila novo reformo, po kateri bi naj kvalificirani delavec dobil priznano srednjo šolo, visoko kvalificirani delavec pa pravico, da se vpiše na univerzo. Reforma je klaverno propadla, ker je bila v korist samo nekvalificiranemu uradniškemu osebju, ki je dobilo priznano srednjo šolo predvsem zato, da lahko službeno napreduje. Delavci niso imeli nikake koristi od te reforme. Tudi takozvano kulturno udejstvovanje partije služi korupciji. Izdajajo se brošure "socialistične" vsebine. Avtorji dobe dobre honorarje, razpečevanje pa prevzame partija, ki si najame člane mladinske organizacije, da zastonj oblažijo vse hiše in prodajajo. Gorje tistemu, ki ne kupi. Zberejo na ta način velike svote, katere od mladincev pokasirajo partijci, ki denar kratkoma vtaknejo v svoj žep. Takih malih in večjih poneverb je ogromno število in še ni bilo slišati, da bi kdo bil klican na odgovor.

Partijci so mojstri v izmōzgavanju vasi. Kmetu so onemogočili, da trguje direktno z mestom; ustanovili so zadruge, katerim morajo kmetje vse prodati. Zadruga plačajo nizke cene, ogromno pa povišajo cene v prodaji na potrošnika. Zadruga so polne nameščencev, ki so vsi več ali manj sorodniki partijcev, ki vodijo zadrugo. Mnogi so taki, ki so samo na spisku, da dobe plačo, dasi nič ne delajo. Zadruga so prisiljene, da dostavijo partijskim boncem na njihove zahteve različne proizvode po znižani ceni. Komunistične zadruga so edine pooblašene baviti se s prodajo živine; kmet mora pristati na diktirano ceno, z nadaljno prodajo živine pa je v zvezi strašna korupcija. Kmet ne more kupiti poljedeljskega orodja; tudi to kupijo zadruga in stavijo po visokih cenah kmetu na razpolago. Pri tej mizeriji pa partija cinično zatruje kmetu, da je to protiinflacionistična politika.

Uradno je ugotovljeno, da mora prebivalstvo, dati 70 % za prehrano, s 30 % mora kriti vse ostale izdatke. Ker to ni mogoče, pravi statistika sama, krije prebivalstvo 25 % svojega proračuna iz neznanih virov. Zanimiv pojav je tudi, da se cela vrsta nižjih partijskih funkcio-

narjev ne nahaja na spisku za plače, da potem lahko rečejo, da delajo zastonj brez plače. Imajo pa navzlic temu standard, zakaterega jih vsakdo zavida. Zgodi se, da poljedeljski proizvodi v mnogih okrožjih zginejo, ker se zadruga ne briga za odkup, ko pa so partijski bonci našli kakšno bolj donosno korupcijo. Kmet obuboža, ne more več obdelovati posestva in zadruga prevzamejo zemljo v državno last. Večina posestev leži neobdelanih in na njih se bohota plevel.

Dobrodošel postranski zaslužek je pri partijskih boncih potovanje različnih komisij v inozemstvo pod različnimi prevezami. Navadno udeleženci teh potovanj nimajo nikakega pojma o problemu, radi katerega potujejo. Poslali so tudi mlade ljudi na študij poljedeljstva na Dansko. Ko so se ti vrnili domov, so zelo kritizirali, češ da je v Jugoslaviji vse narobe, da se poljedeljstvo uničuje; kaj kmalu se je nehalo s takšnimi študijskimi potovanji, češ da zapad inficira z lažnimi nauki udeležence takšnih ekskurzij.

Finančna komisija se bavi z zidanjem vil partijskim boncem, in to po želji in okusu boncev. Notranja oprema teh vil je podobna kabinam na piratskih ladjah v srednjem veku, ko so piratski kapitani navlekli množice naropane umetniškega in neumetniškega blaga. Komunistični bonci v Srbiji odnašajo iz muzejev razne starine proti potrdilu, da s tem olepšajo svoje vile. Muzeji seveda teh starin nikdar ne bodo več videli. Nižji bonci posnemajo višje in hočejo tudi živeti luksuzno. Pride do škandalov, toda žrtev je kakšen neznamen mali funkcionar; višjim se ne zgodi nič. Na pokojnine se čaka tudi tri leta in nihče se ne briga za to, kako bodo reveži živeli. Kopališča so v prvi vrsti za partijske funkcionarje, njihove družine in sorodnike. Politično se presoja vprašanje, kdo lahko pride v dom starcev. Hodniki socialnega zavarovanja so zmiraj polni starih ljudi, ki iščejo pomoči. Največ kar dosežejo je da se jim izplača kakšna majhna svota, da se jih tako odpravi. Žrtve fašizma so bili samo tisti, ki so pri partiji; ostali ki so v večini, ne pridejo v poštev.

Centralni komite ima svoje tajne oddelke, katerih naloga je, da v primeru potrebe odstranijo s silo kakšnega lokalnega paša, ki je izgubil zaslombo pri nadrejenih boncih. Te tajne skupine so bile ustvarjene po resoluciji Kominforma, ko se je zgodilo, da je na primer iz Zaječarja pobegnil v Romunijo celoten krajevni odbor partije s poslancem parlamenta na čelu, pa tudi cela tajna policija in milica. Danes imajo te tajne čete samo nalogo, da čakajo. Lenarijo v Kragujevcu, Prištini, Nišu, Zaječaru, v Čakovcu, v Beogradu, Subotici in še drugod. Njihova naloga je, takoj izvršiti čistke proti nezaželenim elementom. Ker so kraji, kjer se te tajne čete nahajajo, mala mesteca, bi jih bilo mogoče takoj opaziti. Zato se jih kamuflira na ta način, da jih vrinejo v različna podjetja kot kake nakupovalce. Vendar pa jih vsi poznajo, ker nič ne delajo in se vozijo v avtomobilih.

Centralni komite srbske komunistične partije ima svojo kurirsko službo in se ne poslužuje redne pošte. Vse gre preko kurirske službe, ki je zelo komplicirana in

konspirativna. Zgodi se, da kakega kurirja ubijejo in dokumenti izginejo. Preiskava je nevarna, ker se ne ve, katera tajna služba ima tukaj svoje prste vmes; zato je treba paziti na vsak korak.

Vsi okrožni komiteti v Srbiji, pa tudi v drugih republikah, imajo priključek na takozvano S - linijo. To je direktna zveza s centralnim komitejem jugoslovanske komunistične partije. Isto zvezo ima tajna policija s centralno Udbe v Beogradu. Vojska ima svojo lastno telefonsko službo, vendar pa se poslužuje bolj svojih radijskih postaj. Če dvigneš pri teh telefonskih zvezah slušalko, lahko poslušаш ure trajajoče zasebne razgovore partijskih boncev z njihovimi ženami ali ljubicami na morju, v kakšnem kopališču itd. Cenzure je več vrst; je zelo rafinirana, ko gre za inozemsko pošto, če na koga pazijo. Sicer pa je zelo primitivna; na deželi sama pošta ne izroči pisem, kadar misli da so sumljiva; tako se prikupi partijskim boncem ali pa ti sami zahtevajo, da se jim mora izročiti ta ali ona pošta. To je šlo tako daleč, da če kdo potuje v Beograd, je naprošen od mnogih ljudi, da nese in dostavi prošnje, pritožbe in pisma, osebno. Najnavadnejši trik cenzure je, da pustijo pošto ležati in jo dostavijo po več tednih, kakor tudi brzojavke. V vseh gre pošta na občino in leži tam. Kaos na pošti da priliko uradnikom, da odstranijo znamke in pošto uničijo. To je za slabo plačane uradnike majhen priboljšek. Ljudje pa mislijo, da je pismo na cenzuri in so v strahu, kaj se bo zgodilo. Le uradna pošta je deležna redne odprave.

Bomo nadaljevali

'MRTVIM SVOBODO, ŽIVIM AREST!'

S policijskimi razmerami v Jugoslaviji se je 30. januarja bavil v londonskem TIMESU njegov stalni sodelavec Bernard Levin. Očividno uporabljajoč informacije od Amnesty International prihaja Levin do zaključka, da ima danes Jugoslavija več političnih zapornikov kot katerakoli vzhodno evropska država, z izjemo Sovjetske zveze. Potem ko v podrobnosti opiše primer srbskega pisca in filozofa Dragoljuba Ignjatovića, (obsojenega leta 1974 na tri in pol leta zapor,) Levin preide na nov primer političnega preganjanja prvega razreda, ko postavlja diktatorski režim JBTita na zatožno klop odvetnika Srdjo Popovića. Ta advokat je branil prej omenjenega Ignjatovića (in mnoge druge), ko so mu sodili. Zdaj ga obtožujejo, češ da je na Ignjatovičevem procesu rekel v svojem zaključnem obrabnem govoru "da so dejstva, ki jih je okrajni tožilec označil kot sovražno propagando, v stvari resnična dejstva".

Levin zaključuje, da utegnejo protesti zapadnih organizacij pomagati Popoviću, ki mu bodo sodili februarja. Toda tudi če bi režim umaknil obtožnico ali ravnal s Popovićem milo, si moramo vse to zapomniti, ko bomo prihodnjič spet brali kakšen članek, ki bo hvalil Jugoslavijo zaradi njenega edinstveno demokratičnega komunizma in tolerantno ozračje političnega življenja v njej. Razlika med Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo je velika; toda ne tako velika kot je velika razlika med Jugoslavijo in najmanj popolno svobodno deželo svobodnega sveta; je približ Levin ob zaključku dolgega članka. (ps)

DR. MILOŠ VAUHNİK:

BELI KOMUNIZEM

Sovjetska zveza se že dalj časa trudi, da bi prišlo do konference svetovnega komunizma, pri kateri bi se ponovno izkazalo, da ima svetovni komunizem monolitni izgled in da je za svetovni komunizem v vsakem oziru merodajna Moskva. Bili so res lepi časi, ko je Moskva samo zatrobila in že so priletele vse komunistične stranke, raztresene po celem svetu v Moskvo ter vdano potrdile njen primat. Moskva je v svojem triumfu kot voditeljica svetovnega komunizma mogla brez protesta proglasiti Brežnjevo teorijo, da ima pravico v državah, v katerih je prišel komunizem na oblast, omejiti vsak trenutek njih suvereniteto, ako je Moskva mnenja, da je komunizem v eni ali drugi državi ogrožen; to pomeni, intervenirati tudi s silo.

Meseca novembra lanskega leta se je vršil ponoven pripravljalni sestanek za takšno konferenco v poštevi prihajajočih komunističnih strank v vzhodni Nemčiji, ki se je zadnja leta izkazala kot ena najbolj pokornih pripadnic sovjetskega imperializma. Ta ponovni sestanek ni imel za Moskvo drugega uspeha kot samo to, da so se dogovorili, nadaljevati z razpravljanjem to leto. Neuspeh pri tej konferenci je nastal iz razloga, ker ni bilo enotnega mišljenja glede ciljev konference svetovnega komunizma. Glavni opozicionalci so bile evropske latinske komunistične stranke, pa tudi Romunija in Jugoslavija.

Ob prilično istem času, ko se je vršil ta pripravljalni sestanek v vzhodni Nemčiji, je bila objavljena skupna izjava italijanske in francoske komunistične stranke. Tej izjavi svet ni pripisal tiste pozornosti, katero bi izjava nedvomno zaslužila. Je to najbolj razburljiv ideološki dokument, katerega so sestavili komunisti, odkar so Kitajci konec petdesetih let vrgli Moskvi rokavico in potrdili svojo popolno neodvisnost od Moskve. Tudi tokratna izjava francoskih in italijanskih komunistov je izjava neodvisnosti napram Moskvi in zgodovinski učinek te izjave bi mogel imeti ravnotako težke posledice kot svoječasno kitajska izjava.

Kot se je takrat "rumeni" komunizem odcepil od "rdečega" komunizma v Moskvi, tako je tudi tokrat nastopila možnost, da se uveljavi še neke vrste "beli" komunizem, ki hoče uresničiti to, kar se Dubčeku ni posrečilo, namreč ustvariti socializem s človeškim obrazom.

Pravijo, da moramo biti skeptični, kadar komunisti kaj izjavljajo, kajti premnoge izkušnje nas dovedejo do tega. Predobro vemo in smo čutili na svoji koži, da je "taktika" njihovih vrhovno načelo. V primeru italijansko-francoske izjave, bi pa že težko govorili o nekakem dogovoru komunističnega svetovnega imperializma, ki hoče v dogovoru z Moskvo zadati demokratski Evropi usodni udarec. Proti takšnemu sumu bi govorila že vsebina dokumenta. Obe stranki priznata svobodo mišljenja, svobodo objavljanja, svobodo zborovanja, svobodno gibanje in obe

stranki sta za pluralizem političnih strank in priznata pravico obstoja in delovanja opozicijskih strank, sta za svobodno ustvaritev večine in manjšine. V izjavi je še rečeno, da sta obe stranki zmeraj upoštevali izid splošnih volitev in bosta to upoštevali tudi v bodoče. V izjavi je še splošna floskula, da sta obe stranki proti vmešavanju Združenih držav severne Amerike, toda istočasno je tudi rečeno, da sta proti vmešavanju vsake tuje sile, kar pomeni Sovjetske zveze.

Ali so to res same sladke besede lisice, ki hoče prepričati vrano, da spusti sir iz kljuna?

Kot povedano, do izjave francoskih in italijanskih komunistov je prišlo v trenutku, ko so sedeli v vzhodni Nemčiji skupaj odposlanci evropskih komunističnih strank na pripravljalnem sestanku, ki bi naj določil datum konference, na kateri bi se ponovno potrdil moskovski ideološki primat. Če do take konference res ne pride, bo zaslužila skupna izjava italijanske in francoske komunistične stranke večjo pozornost. Značilne so tudi izjave različnih vodilnih zapadnih komunistov, ki so jih dali v istem času. Ideolog italijanske komunistične stranke Gian Carlo Pajetta je še poudaril, da je monolitnost komunizma danes mogoča samo kot vsiljena "liturgija solidarnosti," zato vsiljena enotnost ni mogoča, kajti časi kominforma so minuli.

V istem času se je oglasil k besedi tudi vodja španske komunistične stranke Carillo, ki je v dobrih zvezah z italijansko komunistično stranko. Imel je v Rimu intervju in rekel: Če stopijo italijanski komunisti v vlado, če pride v Španiji levica naprej in če bo protirevolucija v Portugalski neuspešna, potem bo zapadna Evropa postala osrednje težišče svetovnega delavskega gibanja! Vse to bo zelo zaskrbelo Moskvo, je rekel, in še dodal, da noben marksistični ideolog ni zastopal teze, da naj imajo komunistične stranke po zakonu prednost pred drugimi strankami, da mora marksizem biti uradna državna filozofija, da sta kultura in umetnost v rokah državne uprave ali državnega informacijskega monopola in da obstaja samo en model socializma.

Za Zapad nastanejo mnogi problemi. Nismo še imeli svobodoljubnega komunizma v zapadni evropski zgodovini, kakor tudi ne komunizma, ki bi ne bil več ali manj poslušen Moskvi. Tudi italijanski komunisti pri svojih francoskih tovariših enega niso dosegli, ko italijanski komunisti od svoje strani zatrjujejo, da priznavajo evropsko gospodarsko skupnost in da hočejo prebaviti tudi NATO. Vsega tega v skupni izjavi italijanske in francoske komunistične stranke ni. Francoski komunisti merijo na "ljudsko fronto" skupaj s socialisti, Italijani pa iščejo "zgodovinski kompromis" z demokratsko stranko. Pri italijanskih komunistih smo doživeli, da je bil sklican prvi kongres malih podjetnikov, pri katerem se je zatrjevala nedatakljivost malih podjetij. Za delavska vprašanja odgovorni član centralnega komiteta Giorgio Napolitano je imel govor pred 1200 komunističnimi ravnatelji, v katerem je napadel ekstremistične skupine, ki hočejo biti marksistične, toda ne vidijo dejanske krize podjetij in države. Višek njegovih izjav je bila zahteva po večji delovni

morali in manjšem izostajanju od dela. Član centralnega komiteta Colajani pa je pred številnimi delavci na zboru odločno izjavil, da se morajo negospodarska podjetja absolutno zapreti. Za gospodarska vprašanja odgovorni član centralnega komiteta Barca pa je izjavil, da je treba k zadostitvi socialnih potreb pritegniti tudi zasebno industrijo. Član centralnega komiteta Amendola izjavlja: Če priznamo pluralizem političnih in socialnih sil, moramo priznati tudi različnost gospodarskih interesov. Komunisti Italije nadalje zastopajo stališče, da nadaljna podržavljenja podjetij niso potrebna, ko je itak že ena četrtina gospodarstva v rokah države. Zgoraj navedeni Barca se je izjavil: "Mi smo v Italiji po nepotrebnem kaznovali kapital, ki je nosil riziko. O tem mora delavsko gibanje temeljito premišljevat."

Dosedaj je bila pravica in dolžnost delavcev kaznovati gospodarje zasebnih podjetij s stavkami, s pretirano odsotnostjo od dela, s počasnim delom in slično. Danes se delavcem predočuje, da to ni koristno za delavske interese.

Preden se je podpisala skupna izjava francoske in italijanske komunistične stranke, je francoska komunistična stranka zahtevala od Moskve jasno izjavo, da v Sovjetski zvezi ni nikakih koncentracijskih taborišč - Gulagov. Meseca maja 1975 je francoska komunistična stranka izdala "izjavo o svoboščinah," katere bi morale biti že vstavljene v francosko ustavo, da se tako zaščiti državljana pred vsemogočo državo in pred totalitarizmom vsake vrste. Zato bi se naj kodificiralo, da mora biti državljan očiuvan pred mučenjem, pred zlorabo internacije v zdravstvene zavode, pred odvzemom državljanstva, pred identifikacijo stranke z državo, kar vse cika na razmere v Sovjetski zvezi. Tako sedaj oba nova zaveznika razglašata človeške pravice, o katerih se sovjetskemu državljanu niti sanjati ne sme.

Gledano iz zornega kota moskovskega dogmatizma, je vse to višek krivoverstva. Eksplozivnost te nove herezije je velika, in nezmotljivosti moskovskih dogmatikov je s tem prizadejan hud udarec.

Ni nobenega dvoma, da potrebuje italijanska komunistična stranka na svoji poti k politični moči kapital in neokrnjeno gospodarstvo. Stranka, pri kateri je od 1.700.000 vpisanih članov samo 45% delavcev, že dolgo ne more več govoriti samo za delavski razred. Umrli vodja italijanske komunistične stranke Palmiro Togliatti je že svoječasno zahteval posebno pot za italijanski komunizem, sedanji vodja "marchese" Enrico Berlinguer pa ne zahteva samo posebne poti, temveč tudi določitev lastnega cilja italijanskega komunizma. Ne glede na različne zmešnjave v Portugalski, v Španiji, je treba iskati ključ in pomen latinskih izjav in resolucij v Italiji, kjer zahaja sonce nekdanj vsemogočne Democristiane, in v Franciji.

II.

Nihče ne more tajiti, da je lani v mesecu novembru nekaj novega dobilo svoj začetek. Kam bo to vodilo, še ni mogoče predvideti. Predznakov za to, da je na

vidiku "beli komunizem", ne smemo spregledati. Zaenkrat so še samo miselni obrisi; ni še nikakega političnega uresničenja. Vendar že to začeto daje slutiti, da utegne priti do daljnosežnih posledic. Predvsem bodo sovjetski sateliti vzhodne Evrope dobili vtis, da od Moskve vsiljeni model socializma ni neranljiva in najvišja modrost.

Komaj nekaj mesecev je, odkar se je vršila v Helsinkih konferenca za varnost in sodelovanje in že so se razblinila optimistična pričakovanja. Nastopil je pesimizem in temne perspektive za bodočnost se širijo. Prihaja do dvomov, če je politika za zmanjšanje napetosti bila sploh umestna, ko pa nastopa Sovjetska zveza tako, da zahteva zmanjšanje napetosti samo na zapadni strani, imperialistični koncept Sovjetske zveze pa je sveti "noli me tangere."

Nevralgična točka za kakšno konfrontacijo med Zapadom in Vzhodom je ponovno, oziroma še zmeraj, Jugoslavija, ki zatrjuje, da ne pripada nobenemu bloku. Visoka starost Tita sili sosede k resnemu premišljevanju o posledicah njegovega odhoda. Ker se iz Amerike čujejo glasovi, da bo Sovjetska zveza nastopila z vojaško intervencijo, je pri Italijanih nastala precejšnja bojazen zaradi morebitnih nezaželenih dogodkov. Po sovjetski miselnosti je eventualna okupacija Jugoslavije tudi dejstvo, ki prispeva k popuščanju napetosti, kajti tako bo odpadel večni kamen spotike in bo konec različnih uganj.

Vsega tega pa se bojijo Italijani. Zlasti ne žele, da bi postala Jugoslavija zopet 100% satelit Moskve. Iz razumljivih razlogov bi jim bila zelo neprijetna prisotnost Moskve pri Trstu. Njihova posebna pot italijanskega komunizma bi bila v takem primeru neposredno ogrožena. Ni dvoma, da bi se v italijanski komunistični stranki takoj pojavili "kominformisti", ki bi stali na stališču totalne pokorščine Moskvi. Saj vidijo, kakšne težkoče ima Tito s svojimi kominformisti.

Mnogi bodo tudi vprašali, kako to, če se res ustvarja latinski blok "belega" komunizma, da se nihče od teh ne obrne na tako znamenitega predstavnika neodvisnosti od Moskve kot je Tito? Za nasvet, za pomoč, za kolaboracijo, za skupen efektan nastop, ali pa vsaj za skupno izjavo ali resolucijo, kar bi bilo povsem naravno. Ali jim Tito ni siguren partner, ali pa so ga že odpisali v domnevi, da je Jugoslavija obsojena, da postane zopet 100% satelit Moskve z ali brez okupacije. Zato morajo pohiteti, da ustvarijo takšne pogoje, da Moskva ne bi mogla motiti njihovih konceptov za samostojno pot v socializem.

Če pa obvelja teza tistih, ki menijo, da je vsa ta komedija z zapadnim komunističnim blokom le zelo posrečena taktična poteza Sovjetske zveze, da še bolj podminira zapadni svet, ga še bolj onesposobi kot že je za obrambo proti ekspanzijskim poskusom Sovjetske zveze, potem prav gotovo ne bo Sovjetska zveza prizanesla Jugoslaviji, da jo izpusti iz svojih načrtov.

Italijanski škofje, tudi takšni, katerim se je očitalo, da podpirajo levičarje, so naenkrat pozdignili glas in začeli svariti pred komunisti, ki se približujejo demokrščanski

stranki, da jo pridobe za skupno fronto, za takozvani "zgodovinski kompromis". Opozorili so, da se je v pokrajinah, katere so prevzeli po zadnjih volitvah komunisti v upravo, že začelo z laizacijo, da izginja križ iz uradov, da odstranjujejo redovnice iz bolnišnic i. p. Papež sam je dvignil glas proti tistim, ki hočejo Marxa namesto Krista.

Od časa, ko je v letu 1949 izšel ekskomunikacijski dekret proti komunistom, se je marsikaj spremenilo. Nesamo, da dekret ni imel nobenega učinka; prav nasprotno. Že naslednik Pija XII., Janez XXIII., je simbolično razveljavil ekskomunikacijski dekret, ko je izročil ženi Adžubeja, zeta Hruščova, rožni venec z besedami: "Molil bom za Vas in za Vaše otroke." Vatikan se je moral vsled slabega položaja demokršćanske stranke v Italiji, sprijazniti najprej z idejo "odprtja na levo," ko so vstopili socialisti v vlado, ker je bilo to smatrano kot manjše zlo, kot da bi komunisti prišli v vlado. Maja 1974 je ta kalkulacija dobila hud udarec. Pri referendumu za ločitev zakona je večina Italijanov glasovala proti demokrščanom, ki so nastopili v vprašanju ločitve zakona proti združenim komunistom, socialistom, socialdemokratom in liberalcem, in so samo fašisti podprli demokrščansko stranko v tej borbi. Junija 1975 pa je bil zadan še hujši udarec, ko je skoraj polovica vseh volilcev oddala glasove marksistično orientiranim strankam; da, celo vsak tretji volilec je glasoval za komuniste. Italijanski komunisti so po teh volitvah izjavili da se odpovedo državno dekretiranemu ateizmu in da jim je pri srcu laična, svetovnonazorsko neutralna država, kar pa Vatikan ni moglo pomiriti. Vatikan tudi zelo skrbi slabo duhovno stanje italijanskega katolicizma. Po njegovih lastnih poizvedbah, 60% Italijanov, ki se izjavljajo za katolike, ne gre nikdar v cerkev. Od ostalih, ki hodijo v cerkev, pa 38% ne verjame v neumrljivost duše. To pomeni, da je verska morala tudi pri demokrščanski stranki zelo nizka. Zakaj se potem komunistična stranka poteguje za "zgodovinski kompromis" s stranko katoliške smeri, ki v verskem in političnem oziru tako pripada? Mogoče jo precenjujejo, ali pa jo, kar je bolj verjetno, smatrajo za tako oslabele, da bo kompromis bolj poceni. Kaže, da bo začela neke vrste križarska vojna proti komunistom. Vatikan danes v Italiji ne more preprečiti političnih rešitev, posebno ne v tej smeri, če in v koliki meri naj bodo komunisti udeleženi na oblasti; zopet se bo moral zadovoljiti s kakšnim manjšim zlom.

Italijanski komunisti pa so tudi že na potu ideološke osamosvojitve. V zadnjem času se je razvil kult Gramscija, italijanskega komuniste, ki je širil v Mussolinijevih ječah. V ječah je napisal sedem knjig. Bil je globok mislec in ga italijanski komunisti smatrajo enakovrednim Marxu. Ker pa ni soglašal z metodami Stalina, so ga odrivali v drugo vrsto, ker je pač bila italijanska komunistična stranka močno verna Moskvi. To se je naenkrat spremenilo in kult Gramscija je v polnem razmahu in že je ideolog italijanskih komunistov Terracini, ki se vztrajno zavzema za samostojno italijansko pot v socializem, proglasil: "Naš Lenin je Gramsci." Ne smemo tudi pozabiti načela Italijanov, ki se glasi: "Italia fara

da se!" To bi pomenilo, Italija skrbi predvsem za sebe. Dvajseto stoletje nam je že dvakrat pokazalo, da so Italijani pragmatiki. V prvi svetovni vojni so takoj po izbruhu vojne Avstrije proti Srbiji izjavili, da jih zavezniška pogodba z Avstrijo in Nemčijo ne obvezuje v primeru, če ena od zaveznic napade tretjo državo, to je, ko je Avstrija napadla Srbijo. Ko so videli, da sta oba zaveznika Nemčija in Avstrija zagazila v globoko v neizhoden položaj, so Italijani odpadli od svojih bivših zaveznikov in se priključili Antanti, to je Franciji, Angliji in Ameriki. V drugi svetovni vojni se je zgodilo slično. Najprej so šli s Hitlerjem; ko je kazalo, da bo ta zavzel najmanj celo Evropo, če ne še več. Ko pa se je vojna sreča obrnila proti Hitlerju, so revidirali svoje zavezništvo, odpadli in šli k zapadnim zveznikom, kot so to storili v prvi svetovni vojni. V tretje gre rado! Pragmatični Italijani, pa tudi če so komunisti, nočejo čez drn in strn z Moskvo. Italijanski sindikalist, ki je potoval po Rusiji, je izjavil: "50 let po revoluciji nimajo zadosti žita navzlic ogromnim rodovitnim poljedeljskim površinam. V deželi mrgoli koncentracijskih taborišč in v njihovi notranji politiki je še mnogokaj takšnega, da je vse to za nas, italijanske komuniste, memento, da se oddaljimo od Moskve."

Zato mora Moskva računati z odpadom italijanskih komunistov ter z njimi v zvezi latinskih komunistov v Evropi. Ne bo to prišlo čez noč, ampak počasi, previdno in premišljeno.

Vsekakor se je po skupni izjavi italijanske in francoske komunistične stranke začelo v latinskem delu Evrope nekaj novega. V loku latinskih dežel od Italije, preko Francoske in Španske in prej ko slej tudi Portugalske leži cona, v kateri se utegnejo odigravati v doglednem času odločilni, da, zgodovinski dogodki za Evropo. Ni mogoče že danes točneje predvideti, kam bo to vodilo, ali eno je gotovo: "Beli komunizem" je na pohodu.

Razboritost italijanskih komunistov je tem bolj mogoča, ker vedo, da jih ne more zgrabiti za vrat mogočna pest Moskve, kot je Dubčeka, ker čuva nje in vse zapadne komuniste NATO in z njo ameriški atomski dežnik.

Nov slovenski uspeh v Avstraliji

Tajništvo Slovenske demokratske stranke v zdomstvu je objavilo, da je Slovence v Avstraliji, za izvolitvijo Miša Lajovica za avstralskega senatorja na listi Liberalne stranke, doletela nova čast, ko je bil Slovenec Vladimir Menart imenovan za predsednika posvetovalnega odbora za narodnostne zadeve pri vladi New South Wales. Ta odbor med drugim svetuje vladi v vprašanjih, ki zadevajo narodnostne manjšine. Odbor šteje 15 članov za dobo 2 ali 4 let. G. Menart bo predsedoval dve leti.

Novi predsednik je bil rojen v Domžalah leta 1923 in se je preselil v Avstralijo leta 1950, kjer zdaj vodi lastno odvetniško pisarno v Fairfieldu pri Sydneyu. Je član Narodnega odbora za Slovenijo na listi Slovenske demokratske stranke. Tiskovno poročilo zaključuje, da je te neverjetno uspešne korake avstralskih Slovencev na političnem polju mogoče primerjati samo z uspehi slovenskih emigrantov v Združenih državah, kjer pa je število Slovencev neprimerno večje kot v Avstraliji.

NAROČNIKE VLJUDNO PROSIMO, DA UPOŠTEVAJO NAŠA NAVODILA ZA PLAČEVANJE NAROČNINE, ZLASTI NAROČNIKE V SEV. AMERIKI: NE POŠILJAJTE ČEKOV V ANGLIJO!

OROŽJE V NIKINCIH ali TRGOVINA S SMRTJO

Od naših
sodelavcev

Večji skupini jugoslovanskih novinarjev so v začetku decembra razkazali stalno razstavo oborožitve in vojaške opreme v Nikincih, vasi, ki je kakih 70 km zahodno od Beograda. Tam že nekaj let razstavljajo orožje in opremo, ki je na prodaj in jo ponujajo delegacijam neuvrščenih držav, ki prihajajo v goste. Taki trgovini v kapitalističnih državah pravijo trgovina s smrtjo. Generalpodpolkovnik Janko Šušnjarić je novinarjem povedal: "Kot sestavni del naše neodvisne in neuvrščene politike razvijamo sodelovanje z neuvrščenimi in neodvisnimi državami na področju krepitve njihovih obrambnih sposobnosti, z izvozom orožja in vojaške opreme, s prenosom tehnologije, urjenjem kadrov in skupnim razvojem in proizvodnjo teh sredstev."

Jugoslovanskim novinarjem so razkazali razstavo, da bi se pobahali z domačim orožjem, ki je seveda namenjeno predvsem jugoslovanski obrambi. Domača industrija pokriva okrog 80 % vseh potreb po orožju in drugi vojaški opremi. Med izdelki, ki so razstavljeni v štirih paviljonih, so orjaške protitankovske in velike protipehotne mine, pa tudi prav majhne mine, ki tehtajo le 80 gramov (manj kot 3 unče). Vodnik je novinarjem razlagal, da male mine niso izdelane "kar tjavdan"; sicer bi poškodovale samo noge enega ali dveh sovražnikov, toda hkrati bi izločile tudi dva ali štiri druge, ki bodo morali ranjenca odnesti v zaledje. "Konstruktorji morajo misliti po vojaško," je zaključil vodnik idilično razlago. Morebiti so konstruktorji mislili tudi po teroristično, kajti majhna mina v pismu prav lahko vsaj oslepi prejemnika.

Razstavljene so različne vrste razstreliv in razni vžigalniki, kakor tudi vrste streliva za pehotno orožje, tudi tako, ki v Jugoslaviji ni v rabi. Najmodernejše pehotno orožje, izdelano v Jugoslaviji, je polavtomatska in avtomatska puška ter strojnica; vse tri uporabljajo enake naboje (8.58). To orožje naj bi sčasoma nadomestilo sedanje puške, ki so take kot pred 30 leti, ter strojnice, ki so posnetek nemškega "šarca" iz zadnje vojne (MG-42). Za obrambo pre oklepne enote lahko vsak borec s svojo puško izstrelji protitankovsko mino, ki na 100m prebije oklep sodobnih tankov. Zdaj so to mine izboljšali z dodatnim raketnim pogonom in pravijo, da prebije do 30 cm debel oklep tanka, oddaljenega nad 300 m.

Jugoslovanske izdelave je tudi večcevni metalec raket po vzgledu na stalinove orgle. Izkazalo se je, da sovražno topništvo odkrije njegov položaj, potem ko je v nekaj sekundah izstrelil serijo 32 raket. Zato ga po novem montirajo na prikolico tovornjaka, tako da bo lahko hitro spreminjal položaj in ušel sovražnemu ognju. Izboljšali so tudi stari minomet kalibra 82 mm, ki zdaj ne tehta več 60 kg, marveč samo 40 kg, domet in udarna moč pa sta se povečala. Tudi 120-milimetrski minomet izdelujejo zdaj v lažji obliki, tako da tehta okrog 100kg namesto 400 kg. Polavtomatski 75-milimetrski top, ki izstrelji

25 granat na minuto z dometom 8,5 km, se je izkazal "v obrambnih vojnah raznih prijateljskih narodov."

Na voljo so tudi helikopterji in letala (z angleškimi motorji), ki jih izdelujejo v tovarni Soko v Mostarju. "Kragulj" in "jastreb" sta že znana; eden s propelerjem, drugi trenažni dvosedežnik, ki ga je mogoče uporabiti tudi za napadanje ciljev na zemlji. Reaktivec "orel" se je prvič pokazal na paradi maja za dan zmage. Poleg tega prodajajo oklepne transporterje, ki so jih tudi pokazali na paradi, in žepne podmornice.

MNENJE IZ ŠVICE

S to razstavo so se bavile tudi LUZERNER NEUSTE NACHRICHTEN, čijih izrezek nam je poslal eden naših naročnikov.

Po njihovem mnenju obstaja vzročna zveza med kampanjo proti kominformovcem in izjavo zveznega sekretarja za notranje zadeve Hranja Herljevića, na seji zvezne skupščine, ter že prej omenjeno tiskovno konferenco generalpodpolkovnika Šušnjarića. Švicarski list je mnenja, da je bila tiskovna konferenca namenjena predvsem Sovjetom, češ jugoslovanska obramba ima vsenarodni značaj in jugoslovanska oborožitev je takšna, da lahko uspešno kljubuje napadu sovjetskih tankovskih enot in uniči vse njihove desantne napade na Jugoslavijo. Posebno pozornost so NACHRICHTEN posvetile tistemu delu Šušnjarićevega govora, ki je omenil sodelovanje z drugimi deželami.

Omenjeni švicarski časopis ve povedati, da so med temi deželami Francija, Švica, Britanija, ZDA in Romunija. Še večje zanimanje med diplomatskimi krogi v Beogradu pa je zbudilo namigovanje iz službenega jugoslovanskega vladnega mesta, da bi bila pod gotovimi pogoji Jugoslavija primorana revidirati svoje stališče glede neširjenja atomskega orožja. Tuji opazovalci v Beogradu se sedaj sprašujejo, kaj je namen takih izjav: samo odvrniti eventuelnega napadalca ali pa morda te izjave pomenijo, da Jugoslovani resno mislijo na izdelavo atomskih orožij. Proizvodnja relativno cenениh in lahkih atomskih orožij je danes mogoča. Jugoslavija ima bogate izvore urana, dva atomska instituta z reaktorji, z ameriško pomočjo pa gradi v Krškem svojo prvo električno centralo na atomski pogon. Jugoslavija je pred kratkim podpisala mirovno pogodbo z Italijo, vojaško se neutralne Avstrije nima bati, odnosi z Romunijo so odlični ali vsaj dobri, Albanija proti Jugoslaviji nima agresivnih namenov, ker vojaško ne pomeni mnogo, čeprav od časa do časa jugoslovanski voditelji vedo kaj povedati o albanskem iredentizmu v Jugoslaviji. Ostaneta torej Bolgarija in Madžarska, to je Bolgarija in sovjetski tanki v panonski nižini. Jugoslavija se oborožuje do zob. Kaj ne verjame dokumentom, podpisanim v Helsinkih, vprašujejo Švicarji.

AMERIKA, POMAGAJ!

Ne zanikam zanimivosti gornjih podatkov o jugoslovanskem orožju, čeprav sem poučen, da je večina tega orožja bilo moč videti že na vojaški paradi v

Konec na 15.strani spodaj ★

RESNIČNE MEJE GOSPODARSKI RASTI IN NAPREDKU

(2)

Tako torej eno od glavnih meja gospodarske rasti praksa na široko potrjuje. Rast mora biti gospodarska, to je, mora imeti za svoj cilj zadovoljitev človeških potreb v dolgoletni prihodnosti, ne pa šele enkrat v prihodnjem stoletju. To pomeni, da je treba upoštevati ne le tehnično učinkovitost v dodeljevanju dobrin. Slednja pomeni trge in trgi pomenijo poskuse, ustvariti maksimalno človeško zadovoljstvo z dano količino proizvodnih faktorjev in z dano stopnjo tehnike. Pomeni tudi, da je treba obračati veliko pozornost organizaciji in upravljanju. Z drugimi besedami, rast, ki sestaja iz proizvodnje artiklov, ki niso zaželeni ali pa so zaželeni veliko manj kot tisti, ki jih ne proizvajajo, sploh ni rast ampak potrata. Proizvodnja za kopičenje takih artiklov, ki jih ni moč prodati oziroma za izrabljanje neizkoriščane zmogljivosti tja v en dan, ni nič drugega kot prav to. Če pri tem uporabljajo človeške napore, potem so proizvajalci ogoljufani vsaj za del svojih prispevkov; če pa uporabljajo omejene naravne vire, potem je učinek še slabši.

Klasičen primer za to, kako škodo lahko povzroči napačen gospodarski sestav, je primanjkovanje hrane, zaradi slabe sovjetske letine v letu 1972. Ko bi sovjetsko kmetijstvo uporabljalo proizvodne in organizacijske metode, kakršne uporabljajo v Združenih državah, bi moglo v občutni meri povečati proizvodnjo in bi ne postalo breme ostalemu svetu. Z drugimi besedami, ne bi tratilo omejenih virov kot to dela zdaj.

In kar je še slabše, ta neučinkoviti sovjetski sistem je uspel vplivati na ostali svet in nalagati maksimalne norme za rast drugim državam. Najhuje prizadete so bile nekatere države v razvoju, ki so se vzgledovale, - pa četudi brez kakega navdušenja, - po sovjetskem načrtovanju ter ga uporabile za lastno gospodarstvo. Naj omenimo tu Indijo: - tam je osredotočanje na težko industrijo in na z njo povezane velike kapitalne vloge vodilo v pojav mučnega problema kakih 12 milijonov brezposelnih ljudi po mestih. Seveda v Sovjetski zvezi enostranska rast ne učinkuje na tak način, imajo pa tam prikrito brezposelnost. Negativne učinke enostranske rasti pa lahko opazimo v Jugoslaviji, kjer je pol milijona brezposelnih in en milijon "začasno" zaposlenih ljudi v tujini od skupnega števila deset milijonov aktivnih ljudi; na delovno silo izven kmetijstva odpade približno štiri in pol milijona ljudi.

Sovjetsko načrtovanje in umetna rast sta po vsem videzu dala navdih tudi francoskemu načrtnemu gospodarstvu in naporu za hitrejšo rast. Toda v Franciji je zdravo spoštovanje gospodarskih načel preprečilo kako občutno opustitev težnje po učinkovitem izrabljanju gospodarskih virov. Pojavila pa se je druga meja nagle rasti. Leta 1966 je eden od prvotnih pionirjev francoskega načrtovanja Jean Fourastie na seminarju v Glasgou omenil trenja in napetosti, ki so se

pojavila v francoskem političnem življenju prav zaradi pospešitve rasti. Njegova teza je, - in težko mu je ugovarjati, - da se človeška bitja morejo privaditi določeni meri sprememb v svojem življenju; če pa je sprememba iznad te mere, začno posamezniki in z njimi tudi sam družbeni red - propadati.

Trenja se niso pokazala samo v Franciji, temveč tudi v drugih državah. Vsekakor pomeni podvojenje ali četverčenje narodnega dohodka v kratki dobi to, da morajo ljudje spreminjati zaposlitev pogosto sredi svojega življenja. To je najočitnejši primer o tem, kako gospodarska rast prizadene človeško psihološko stabilnost. Širom po Evropi so uvažali številne sheme za prešolanje delovne sile. In delavcem to ni bilo po godu: strokovna in zemljepisna mobilnost sta potrebni za sleherno gospodarsko rast, med tem ko delavski sindikati običajno skušajo preprečiti velikopotezno odpuščanje delavcev in spremembe. In tako se je delovna sila v industriji znašla nekje v sredi med željo po hitri gospodarski rasti na eni strani, in mirnem življenju na drugi strani. In to v mnogih primerih tudi pojasnjuje sedanje težave širom po svetu.

NOTRANJNI VIDIKI RASTI.

V 1950-ih letih so bili mednarodni gospodarski odnosi tudi pod vplivom idej o rasti prek kapitalnih investicij, ki so delno izvirale iz sovjetskih naukov deloma pa iz proticiklične politike, kakršno je zasnoval Lord Keynes. Lord Keynes je seveda uvedel investiranje v svojo strategijo o polni zaposlitvi v prvi vrsti kot vir celokupnega povpraševanja po dobrinah. Njegov temeljni vzorec je bil tako kratkoročno orientiran, da ni dovolj upošteval povečanj proizvodne zmogljivosti, do katere je privedlo ravno investiranje.

Toda Harrod in Domar sta vlila dinamiko v Keynesov vzorec in sta rast, dokaj enostransko, pogojila od investiranja na podlagi obrazca o razmerju med kapitalom in proizvodnjo, po katerem bi naj vsaka doza kapitala dvignila narodni dohodek za odlomek lastne vrednosti. Ne ozi-
raje se nato, kaj so prvotni učenci Harrod - Domarjeve šole hoteli reči, - in bili so gotovo modrejši od svojih naslednikov, - pa so ta nauk poljudno razumeli tako, da vlo-
ga slehernega dodatnega kapitala dviga proizvodnjo in to-
rej vodi v nadaljnji gospodarski razvoj.

To napačno razumevanje je napodročju politike gospodarskega razvijanja in politike pomoči državam v razvoju rodilo dokaj čudne plodove. Menili so, da so države v razvoju premalo razvite zato, ker ne uporabljajo dovolj kapitala. In v skladu s to trditvijo bi mogli dalje reči, da so se napredne države razvile na račun zaostalih držav s tem, da so slednjim jemale kapital, to je, da so jih izkoriščale. Komaj v 1960-ih letih so začeli zaradi praktičnih izkušenj zametavati tako naziranje in nastal je nov koncept o sposobnosti učinkovitega upravljanja kapitala.

Vendar pa niti to odkritje ni povsem rehabilitiralo vloge gospodarske pobude in organizacije. Če primanjkuje oseb, ki so sposobne izbirati pravilne investicijske projekte in primerno organizirati njihovo gradnjo in obratovanje, potem tega ni moč nadoknaditi s še tako velikimi kapital-

nimi vlogami. Pokojni jugoslovanski ekonomist Bičanić je izjavil, da bi jugoslovansko gospodarstvo hitreje rastlo, če bi bilo manj investicij, in če bi projekte izbirali bolj skrbno in jih v praksi upravljali z večjo vnemo. Dejansko je smisel za podjetnost še en važen dejavnik za gospodarsko rast.

Tega niso vselej razumeli in v mnogih primerih še danes ne razumejo. Včasih so zelo upoštevali poskuse kake vlade iztisniti več akumulacije iz držav, povezanih z njo, ter to akumulacijo potem trošiti v skladu z osrednjim načrtom. Tako imenovana kapitalistična vlada ZDA pod Jackom Kennedyjem je skušala na primer vsiliti osrednje načrtovanje državam Latinske Amerike, ki so se pridružile "Zavezištvu za napredek;" to bi naj bil pogoj za ameriško kapitalno pomoč.

Še v 1970-ih letih je britanski minister za industrijo (do junija leta 1975) Anthony Wedgwood-Benn težil za prevzemanje sklepov o investicijah od zasebnih podjetij v državne roke, da bi tako izboljšali gospodarsko učinkovitost. In vendar vse znane izkušnje komunističnih in zaostalih držav ne eni strani, ter uspešnih držav, predanih svobodnemu trgu, - kot so Zahodna Nemčija, Italija in Japonska - na drugi strani izpričujejo, da je moč pristno rast doseči najbolje z decentraliziranimi odločitvami in obenem z močnimi stimulacijami za učinkovitost.

Upoštovati je treba še en mednarodni vidik. Kot sem že povedal, zahteva hitra rast spremembe v ustroju, toda te spremembe postajajo še širše, če vključimo tudi možnosti zunanje trgovine. Dejansko se dogaja, da se sedanje neuravnovešene gospodarske razmere odražajo doma v inflaciji, med tem ko v mednarodnem kontekstu dobivajo obliko razpadanja mednarodnega denarnega sistema. Seveda sta domača in mednarodna nestabilnost v določeni meri posledica že omenjene napetosti, ki vlada zaradi želje ljudi po višjih dohodkih, ne da bi bili pripravljeni doprinesiti k temu ustrezno višjo storilnost. Ne more pa biti veliko dvoma o tem, da je mednarodni denarni sistem odpovedal tudi zaradi neizpostavljenih zahtev, ki jih postavlja nagla gospodarska rast.

V 19. stoletju, ko je vladal sistem zlatega standarda, je ta z lahkoto uravnaval gospodarstvo, ker je znašala rast v industrijskih državah povprečno dva odstotka na leto in so bile spremembe v ustroju temu primerno majhne. Toda v 1950-ih in 1960-ih letih je rast znašala povprečno štiri odstotke in še več s precejšnjimi variacijami, kar je nujno iztirilo sleherni regulacijski sistem, temelječ na trdno določenih in prožnih menjalnih tečajih, kajti strukturalnih sprememb v raznih državah ni bilo moč dovolj hitro uskladiti med seboj. In če k temu še dodamo inflacijo zaradi večanja proizvodnih stroškov in velike premike kapitala, potem lahko razumemo, da so bili zaman vsi poskusi uvajanja sprememb, ki bi potekale v redu.

Dejansko tu ne gre za kako novo omejevanje rasti - to je preprosto meja, ki jo nalaga potreba za ohranitev učinkovitega uporabljanja gospodarskih virov - prenešana na mednarodno področje in povezana z državnimi in mednarodnimi denarnimi sistemi. Povezava je potrebna zato, da nudi gospodarstvenikom napotke o cenah, (Bo sledilo)

* Zaključek uvodnikov - prenos s prve strani
tujih dežalah, in ne nazadnje zaradi "politike neuvrčenosti," kakorkoli že to zveni nerazumljivo normalnim možganem nekomunističnega izvora.

Morebitni obiskovalci pa naj upoštevajo tudi tole: če so zapisani v črni knjigi komunističnega režima ali če je iz enega ali drugega razloga režimu do teg, da se jih iznebijo ali onemogočijo, potem bodo že iznašli "dokaze" za njihovo sovražno delovanje in nihče jim ne bo mogel pomagati. Redki, sila redki so, za katere bi se oblasti nove domovine zavzele ali celo uspele. Poznamo tudi nekaj takih primerov, vendar pa je to prej izjema kot pravilo. Dokler se razmere doma ne razčisti, jo in se režim resnično ne odloči za socializem s človeškim obrazom, naj se emigranti ne igrajo s svojo svobodo, pa čeprav je moč razumeti, kaj jih vleče v domovino.

RUDA JURČEC

V začetku novembra lani je v Buenos Airesu po daljši bolezni umrl Ruda Jurčec, urednik SIJA SLOVENSKE SVOBODE, sicer pa dobro poznani slovenski časnikar, esejist, organizator in še kaj.

Neomajno je stal na straži pred komunistično nevarnostjo, tako med vojno v domovini kot zadnji urednik SLOVENCA kakor pozneje v emigraciji preko politično-časnikarsko-kulturnega delovanja. Bil je zaveden Slovenec; odklanjal je jugoslovansko rešitev našega političnega vprašanja. Sicer med ustanovitelji Slovenske kulturne akcije, in njen dolgoletni predsednik, je v gotovem pogledu sprožil plaz, ki je Akcijo razdelil v dva tabora in povzročil ločitev duhov. Njegova zasluga za krepitev slovenske državne zavesti ter protikomunističnega nazora je izrazitega obsega, kar gre pripisovati njegovi izredni načitanosti in izobrazbi, delavnosti in požrtvovalnosti. Žal pa ga je tu nekajkrat zaneslo, kar je končno privedlo tudi do ločitve z nami, daš smo ga dotlej tretirali s spoštovanjem in občudovanjem, širili njegove knjige in v načelu branili njegovo osnovno stališče. Drugi so ga branili in opravičevali to, z njegovim zdravjem.

Do preloma z nami je prišlo, ko je kljub prošnji po zaupnosti objavil dr. Žebotov prvi osnutek deklaracije. Tedaj smo vprašali, če to ne koristi Udbi, kar je on obrnil, češ da smo ga obtožili udbaštva. KLIC smo izmenjavali z njegovim SIJEM do našega 25-letnega jubileja, ko smo v celoti brez kakega dodatka ponatisnili, kar je on tedaj zapisal o našem listu. Očividno je pričakoval od nas, da se mu bomo opravičili. Ker se nismo, nam je ukinil zamenjavo. Je to sicer majhna epizoda, vendar pa kaže dovolj nazorno, da je bil v svojih sodbah ali zaključkih drzen, kar dokazujejo tudi njegove "Luči in sence." To ga je verjetno napravljalo na splošno za borbenega in ideološko neomajnega leaderja, a po drugi strani je povzročilo ne preveč lahke delovne odnose. Ljudje se namreč lahko razlikujemo v mnenju, kako priti do slovenske svobode; to pa še ne pomeni, da je dovoljeno dvomiti o iskrenosti enega ali drugega, če za to res ni neizpodbitnih dokazov, da gre za prevaro.

Rudi Jurčecu gre hvaležen spomin. Naj počiva v Bogu!

Uredništvo.

Od meseca do meseca

Sovražniki na Hrvaškem

Na zasedanju hrvaškega sabora 3. decembra je republikanski sekretar za notranje zadeve Zlatko Uzelac govoril o sovražni dejavnosti in povedal, da je služba za notranje zadeve letos sprožila postopek proti 53 osebam za hujša kazniva dejanja proti ljudstvu in državi. Vse te ljudi so redna sodišča obsodila na več let zaporov. "Zdaj teče postopek proti približno 50 ljudem, ki so skušali porušiti ustavno ureditev in so delovali v neposredni povezavi s sovražno emigracijo." Uzelac ni povedal, koliko je med temi kominformovcev. Vse sovražnike je pometal v en koš, češ da "smo dolžni seznaniti čim širši krog naših delovnih ljudi s cilji in sredstvi, ki jih uporablja sovražnik, ter okrepiti široko fronto delovnih ljudi proti vsem sovražnikom, pa naj nastopajo s pozicij nacionalizma, unitarizma, informbirojevstva ali s kakršne koli druge sovražne pozicije."

Uzelac je dejal, da so vse teroristične skupine, ki so jim sodili letos, "pripravljale atentate, sabotaže in eksplozije plovod, kjer bi se jim ponudila priložnost, zlasti tam, kjer se zbira večje število občanov. Za uresničitev teh naklepov so imeli pripravljene ustrezne eksplozivne naprave." Uzelac ni bil konkreten, a verjetno misli na ustaše, ki so jim na primer sodili 17. februarja v Zadru (gl. KT št. 428). Na splošno govorec je zatrdil, da "nobena grupacija sovražnika v naši državi med ljudstvom ni deležna širše podpore in nima vpliva nanj." Vsi se "držijo predvsem zaprtih krogov somišljenikov, ostajajo v istih skupinah ter načrtujejo svojo odkrito dejavnost za trenutek, ki bo po njihovi oceni nekoč vendarle nastopil. Medtem ko računajo s takšnimi kriznimi situacijami in si jih želijo, se pripravljajo, da bi jih izkoristili v svoj prid. Potemtakem gre pri teh sovražnih silah za nekakšno peto kolono, ki zaradi prikrivanja in ilegalnosti svojega delovanja ter zaradi zločinskih namenov pomeni nevarnost, proti kateri se morajo borovati vse strukture naše družbe. Služba za notranje zadeve ima pregled nad delom in delovanjem takih ekstremnih nosilcev sovražne dejavnosti v tujini in doma. V domovini jim spričo vse izrazitejšega sodelovanja med občani in službo preprečujejo nadaljnje delovanje, kakor hitro preraste v kaznivo dejanje." Uzelac je tudi povedal, da med pripadniki odkritih sovražnih skupin ni bilo delavcev, a nad 80 % jih je imelo univerzitetno izobrazbo.

31 Informbirojevcev

Zvezni javni tožilec dr. Vuko Goce Gučetić je na skupni seji odborov zveznega zbora skupščine SFRJ za notranjo politiko in pravosodje 4. decembra izjavil, da so zaradi kaznivih dejanj sovražnega delovanja s pozicij informbiroja sprožili kazenski postopek proti 31 osebam, in to v Srbiji proti 6, v Vojvodini proti 9, v Banjaluki proti 7, v Zagrebu proti 3, v Splitu proti 3 in v Skoplju 3. Te osebe so bile povezane z informbirojevsko emigracijo ter so poskušale na razne načine sovražno dejav-

nost proti socialistični Jugoslaviji. Pripravljale so "leta-ke, razglase, razna navodila in podobno in celo sezname ljudi, ki bi jih ustrelili ali poslali v taborišča. Pri vsem tem delu so se opirale na informbirojevsko emigracijo v tujini ali se povezale z njo."

Zvezni tožilec je povedal, da so zaradi kaznivih dejanj s pozicij nacionalizma in iredentizma sprožili kazanski postopek na Hrvaškem proti približno 80 ljudem, na Kosovu proti 33, v Sloveniji pa proti 7. Zaradi sovražnega delovanja so sprožili postopek tudi proti 8 duhovnikom.

Zvezni javni tožilec je sicer navajal številke, ne pa datumov, tako da je prav mogoče, da je med hrvaške nacionaliste in kosovske iredentiste štel tudi tiste, ki so bili že obsojeni. Povedal je, da politična kazniva dejanja prvih 9 mesecev niso naraščala, vendar so imela resnejše in bolj organizirane oblike."

Skupščinska odbora sta obravnavala kaznivo dejavnost s posebnim ozirom na gospodarski in politični kriminal. Zvezni javni tožilec je povedal, da je bilo okrog 50 primerov "spodkopavanja gospodarskih temeljev naše države", kar pomeni ne le najhujši grabež ampak tudi "škodljivo dejanje s sovražnih pozicij." Hujše oblike gospodarskega kriminala so naraščale od leta 1969 do 1974, nakar se je število umirilo. Pomočnik zveznega sekretarja za pravosodje dr. Dušan Cotić je delegatom povedal, da je v zadnjih 15 letih prišlo v razvitih zahodnih državah do povečanja kriminalnih dejanj z nasiljem, v Jugoslaviji pa take tendence ni čutiti.

Slovinci zanikujejo

Republiški svet za varstvo ustavne ureditve je 5. decembra postavil zveznega javnega tožilca na laž z naslednjim sporočilom:

"V sredstvih javnega obveščanja je bilo 4. in 5. decembra 1975 objavljeno sporočilo, da je zvezni javni tožilec na skupni seji dveh odborov zveznega zbora skupščine SFRJ, ki sta obravnavala politično kazniva dejanja v naši državi za prvih 9 mesecev letošnjega leta, izjavil, da je bil sprožen kazenski postopek zaradi kaznivih dejanj s pozicij nacionalizma in iredentizma med drugim tudi v Sloveniji, in sicer proti 7 osebam. Republiški svet za varstvo ustavne ureditve je raziskal verodostojnost omenjene trditve pri organih odkrivanja in pregona ter ugotovil, da ni nihče v SR Sloveniji v preiskavi zaradi omenjene protizakonite dejavnosti. Republiški svet za varstvo ustavne ureditve je na to očitno napačno informacijo opozoril zveznega javnega tožilca." (Gl. komentar v KT decembra).

Minić v Moskvi

Zunanji minister Miloš Minić se je mudil od 8. do 11. decembra na "uradnem prijateljskem obisku" v ZSSR. V Moskvi se je pogovarjal z Gromikom in sprejel ga je Kosigin. Po Moskvi je Minić obiskal Minsk in med zapadnimi dopisniki v Moskvi se je razvedelo, da se bo tam srečal z Brežnjevom, ki naj bi se takrat vračal iz Varšave. S sestankom naj bi Brežnjev izkazal Miniću posebno pozornost, toda Minić je zapustil Minsk, ne da bi se videla.

V skupnem sporočilu je bilo rečeno, da so pogovori "minili v ozračju prijateljstva, vzajemnega zaupanja in odkritosti," tikali pa so se dvostranskih odnosov in "najpomembnejših mednarodnih vprašanj." Ugotovili so izboljšanje sodelovanja "na podlagi načel, vsebovanih v skupnih jugoslovansko-sovjetskih deklaracijah, izjavah in sporočilih, sprejetih na najvišji ravni." To je bila edina izjava, ki se je nedorečeno nanašala na beograjsko in moskovsko izjavo izpred 20 let. Ti izjavi sta potrdili enakovrednost različnih poti v socializem, samostojnost in nevmešavanje med socialističnimi državami in se Jugoslavija nenehno sklicuje nanju, toda Sovjeti niso ustregli Miniću, da bi ju v sporočilu neposredno navedli. Sporočilo le pravi, da "se dosledno uresničuje" linija, "ki je bila določena na podlagi pogovorov" med Titom in Brežnjevom "za vsestranski razvoj prijateljskega sodelovanja."

Sporočilo trdi, da se širijo jugoslovansko-sovjetsko sodelovanje na političnem področju, trgovinski, gospodarski in znanstveno-tehnični odnosi ter odnosi na področju kulture. Obe strani sta potrdili "pripravljenost, da bosta strogo spoštovali ter dosledno in v celoti uresničevali načela ter dosežene dogovore" helsinške konference o evropski varnosti in sodelovanju. Kot je znano, spada med ta načela tudi sprostitev stikov med ljudmi, ki jo ZSSR popolnoma prezira. V sporočilu so se zavzeli tudi za "uresničevanje odločnih ukrepov, s katerimi bi zavrgli oboroževalno tekmo in dosegli vseobčo in popolno razorožitev," izrazili "resno skrb" zaradi Bližnjega vzhoda, podprli neodvisnost in ozemeljsko celovitost Cipra ter "izrazili skrb v zvezi s položajem v Angoli, ki je nastal zaradi tega, ker se v notranje zadeve LR Angole vmešavajo Južnoafriška republika ter drugi tuji intervencionisti in plačanci." Pri tem prav gotovo niso mislili na ZSSR in Kubance, ki se bojujejo v Angoli. Jugoslavija in ZSSR sta potrdili, "da sta trdno odločeni tudi v prihodnje podpirati ljudstvo in zakonito vlado LR Angole, ki se bojuje za neodvisnost, suverenost, ozemeljsko celovitost in nacionalno enotnost." Izjavili sta, da bosta krepili "vlogo in učinkovitost dela" OZN. Minić je Gromika "seznanil z jugoslovanskimi stališči" o mednarodnih gospodarskih vprašanjih in bližnji neuvrščeni konferenci v Colombu "ter izrazil prepričanje, da bo ta konferenca nov prispevek v boju za mir, neodvisnost, enakopravne odnose in družbeni napredek." Kot kaže, Gromiko o tem ni nič rekel. Oba sta "izrazila zadovoljstvo z opravljenimi izmenjavami mnenj in prepričanje, da bodo ti pogovori pripomogli k nadaljnjemu razvoju prijateljskih odnosov in vsestranskega sodelovanja med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo," je rečeno v sporočilu.

Minić v Romuniji

Zunanji minister Miloš Minić je decembra veliko potoval. Pred Moskvo je 3. in 4. decembra obiskal Nizozemsko. 14. decembra je odletel v Pariz, kjer je zastopal Jugoslavijo na konferenci o surovinah in razvoju; v govoru 16. decembra je zagovarjal znano stališče neuvrščenih držav, ki nočejo pomoči od razvitih, temveč zahtevajo novo svetovno gospodarsko ureditev. 24. in

25. decembra je obiskal Romunijo, kjer se je pogovarjal z zunanjim ministrom Macovescu in ga je sprejel tudi predsednik Ceausescu. Skupno sporočilo o obisku je potrjevalo "odnose tradicionalnega prijateljstva" med Jugoslavijo in Romunijo. Ministra sta izmenjala mnenja o varnosti in razvoju sodelovanja v Evropi, o sodelovanju na Balkanu, položaju na Cipru in Bližnjem vzhodu, o krepitvi vloge OZN, o ustavljanju oboroževalne tekme ter o jedrski in splošni razorožitvi, o novi mednarodni gospodarski ureditvi in o rastoči vlogi neuvrščenih držav in držav v razvoju, zlasti še majhnih in srednjih držav, v mednarodnih odnosih. Glede teh vprašanj sta ugotovila "identičnost ali sorodnost" pogledov. Pogovori so potekali v ozračju toplega prijateljstva in pristrčnosti, popolnega zaupanja in vzajemnega razumevanja, kar je značilno za odnose med obema socialističnima državama," je rečeno v sporočilu.

Minić je ob vrnitvi dejal, da je bil obisk "deloven in prijateljski" in da sodi med tiste stike, ki jih uresničujejo, "kadar obe strani ocenita, da je treba izmenjati mnenja o dvostranskih stikih in mednarodnih vprašanjih, ki zanimajo obe strani." Pogovori so potekali "v izredno prijateljskem ozračju" in so bili "pristrčni, odkriti in zelo vsebinski," je izjavil Minić.

Če primerjamo izjave o obiskih, vidimo v Moskvi ozračje "prijateljstva, vzajemnega zaupanja in odkritosti," v Bukarešti pa ozračje "toplega prijateljstva in pristrčnosti, popolnega zaupanja in vzajemnega razumevanja." Torej v Moskvi manjka toplote in pristrčnosti, pa tudi zaupanje ni popolno. V Bukarešti je razumevanje nadomestilo odkritost, ki v socialističnem diplomatskem slovarju pomeni, da se mnenja križajo.

Med Minićevim obiskom na Romunskem javno ni bilo govora o Ceausescovem obisku Jugoslavije, ki je bil napovedan za jesen, čeprav datum javno ni bil določen. Zapadni časopisi so poročali, da naj bi Ceausescu prišel v Beograd 14. oktobra, a da je bil obisk nenadno odpovedan.

Štrougal v Beogradu

Predsednik vlade ČSSR Lubomir Štrougal je bil na obisku v Beogradu od 8. do 10. decembra. Kot je rečeno v skupnem sporočilu, ki je bilo izdano ob obisku, sta s predsednikom zveznega izvršnega sveta Džemalom Bijedićem "z zadovoljstvom ugotovila uspešen razvoj medsebojnih odnosov in sodelovanja" med SFRJ in ČSSR. Ti odnosi se razvijajo "na podlagi medsebojnega zaupanja, spoštovanja neodvisnosti, suverenosti, enakopravnosti, nevmešavanja in upoštevanja posebnosti notranjega razvoja ter mednarodnega položaja" obeh držav. Pogovarjala sta se predvsem o gospodarskem sodelovanju. Po dolgoročnem trgovinskem sporazumu za obdobje 1976 - 1980 bo medsebojna izmenjava blaga in storitev dosegla vrednost okoli \$4,3 milijarde, kar je skoraj še enkrat več kot so dosegli v letih 1971-75. Dobro se razvija tudi sodelovanje v metalurgiji in pri graditvi jugoslovanskega naftovoda. Ugotovila sta možnosti za razširitev sodelovanja v vrsti industrijskih panog, zlasti v strojni in kemični industriji. Govorila sta tudi o mednarodnem položaju in sta bila zadovoljna z doseženim popuščanjem napetosti.

"Pozitivno sta ocenila prispevek, ki ga dajejo socialistične, neuvrščene in druge države, kakor tudi napredne in miroljubne sile h krepitvi miru, varnosti in enakopravnega mednarodnega sodelovanja." Izrazila sta zaskrbljenost, "ker v nekaterih delih sveta še vedno delujejo sile, ki skušajo ustaviti ali zavreti tak razvoj," kršijo pravice narodov in se skušajo vmešavati v notranje zadeve drugih dežel. Zavzela sta se za razorožitev, varnost v Evropi in uresničitev sklepov OZN o Bližnjem vzhodu in Cipru. Zaskrbel ju je položaj v Angoli, "ki je nastal spričo neposrednega vmešavanja neokolonialističnih sil, zlasti pa agresije regularnih čet in plačancev iz Južnoafriške republike." Pozdravila sta zmagao narodov Indokine in se zavzela za krepitev OZN, kot je ob takih prilikah običajno.

Trgovina s Sovjetsko zvezo

V Moskvi sta 8. decembra podpisala nov trgovinski sporazum zvezni sekretar za zunanjo trgovino Emil Ludviger in sovjetski minister za zunanjo trgovino Nikolaj Patoličev. Novi sporazum za obdobje 1976-1980 predvideva precejšnje razširitev gospodarskih zvez med Jugoslavijo in ZSSR. Blagovna izmenjava se bo povečala 2,4-krat v primerjavi s prejšnjim petletnim obdobjem. Protokol o blagovnih listah za leto 1976 predvideva vrednost izmenjave v višini \$2,300 milijonov. Ludviger je izjavil, da bo mogoče sporazum uresničiti pred časom, zlasti če se bodo naprej razvijale začete oblike sodelovanja, kot na primer industrijska kooperacija. Tako bo ZSSR prišla na prvo mesto po obsegu izmenjave, ki jo ima Jugoslavija s katerokoli državo na svetu.

Umor na Švedskem

V švedskem obmorskem letovišču so 15. decembra ubili 35-letnega Stipeta Mikulića, ki so ga jugoslovanski časopisi oklicali za "voditelja ustaške teroristične organizacije 'Drina' na Švedskem." Neznani storilci so izstrelili več revolverjskih strelcev, ko je okrog petih sedel v avtomobil pred svojo hišo. Septembra je bil Mikulić pred sodiščem v Göteborgu, ker so ga obtožili zaradi kršitve zakona o terorizmu. Po nalogu sodišča je imel omejeno svobodo gibanja in se je moral redno javljati policiji.

Smrtna obsodba

Na sam božični dan je veliki senat okrožnega sodišča v Beogradu izrekel smrtno kazen Miljenku Hrkaću, ki je bil obtožen, da je leta 1968 podtaknil mine v beograjskem kinu, pod grobnico herojev na zagrebškem pokopališču Mirogoj in v garderobo beograjske železniške postaje. V obrazložitvi sodbe piše, da je sodišče "nedvoumno ugotovilo, da je obtoženi Miljenko Hrkać 13. julija 1968 skupaj z ustaškim teroristom Antejem Penavićem prinesel v Beograd zavitek razsreliiva z vžigalniki, ki ga je nastavil v kinematograf "20. oktober." Po odhodu obtoženega Hrkaća je v kinu prišlo do močne eksplozije, ki je ubila enega človeka, mlado dekle je dobilo življenjsko nevarne poškodbe in izgubilo obe nogi, medtem ko je bilo 76 gledalcev huje in lažje ranjenih. Povzročena je bila tudi znatna gmotna škoda." Hrkać že

več let sedi v zaporu in so mu že nakajkrat sodili za iste zločine, češ da so prišli na dan novi dokazi. O najnovejšem procesu, ki se je končal s smrtno kaznijo na božični dan, jugoslovanski časopisi niso poročali, kot da bi se bili naveličali raztegnjene zadeve. Zato tudi ni znano, na podlagi kakšnih novih dokazov je tokrat sodišče "nedvoumno ugotovilo" njegovo krivdo za brezvestno teroristično dejanje pred dobrimi sedmimi leti.

Dapčević v priporu

Okrožno sodišče v Beogradu je 26. decembra sporočilo, da je "jugoslovanski državljani Vladimir Dapčević v priporu. Aretirali so ga na ozemlju SFRJ pri opravljanju sovražne dejavnosti." Proti njemu so uvedli kazenski postopek, ker je pobegnil čez mejo z namenom, da bi opravljal sovražno dejavnost, in zaradi drugih kaznivih dejanj proti ljudstvu in državi. Zapadni časopisi so tudi poročali, da je Jugoslavija zavrnila poizvedovanje belgijske vlade glede Dapčevića, ki je spomladi 1975 sprejel belgijsko državljanstvo. Jugoslovanski odgovor pravi, da je kljub temu po zakonu iz leta 1964 ostal jugoslovanski državljani, ker ni dobil izpisa iz jugoslovanskega državljanstva. Podrobnosti o tem, kje in kako so ga aretirali, niso objavili.

Posebna milica

"Specializirana enota milice zveznega sekretariata za notranje zadeve" je 22. decembra v Batajnici pri Beogradu opravila "desetdnevno rutinsko vajo" in jo je pregledal zvezni sekretar za notranje zadeve Franjo Herljević. Kakšen pomen pripisujejo tej enoti je mogoče razbrati iz tega, da so se slovesnosti udeležili tudi sekretar izvršnega komiteja ZKJ Stane Dolanc, predsednik vlade Džemal Bijedić in član izvršnega komiteja ZKJ generalpolkovnik Ivan Kukoč. Na vaji je enota pokazala pripravljenost, da "hitro in učinkovito onemogoči in razbije vse morebitne poskuse subverzivnih, terorističnih in drugih oblik delovanja skupin za posebno vojskovanje," kot je rečeno v Tanjugovem poročilu. Samo tretjina enote je poklicnih miličnikov, "precejšnja večina pa je delovnih ljudi iz tovarn in šol ter občanov." Gojijo "duh in tradicijo proslavljenih enot Ozne ter varnostnih enot iz naše revolucije." Imajo naj sodobnejše avtomatsko orožje, opremljeni pa so tudi z oklepnimi vozili in helikopterji, tako da jih je mogoče hitro prepeljati v akcijo.

Članstvo Zveze komunistov Slovenije

Zveza komunistov Slovenije je imela ob koncu leta že nekaj nad 82,000 članov, kar je več kot kdajkoli v zgodovini. Od teh članov je bilo vsega skupaj 390 kmetov.

Herljević o sovražnikih

Zvezni sekretar za notranje zadeve Franjo Herljević je na seji zveznega zbora skupščine Jugoslavije 24. decembra ugotovil, da je "kar zadeva varnost v državi, stanje zelo ugodno," h čemur je pripomogla celotna akcija zveze komunistov in vsekakor tudi organi za notranje zadeve "s svojim ofenzivnejšim in odločnejšim nastopanjem proti vsem nosilcem sovražne, kriminalne

in druge družbeno škodljive dejavnosti." Ocenil je, da so "sovražni elementi v sedanjih razmerah v celoti potisnjeni v stran" in jim je zožen prostor za delovanje. Vtis, da so bili notranji sovražniki v zadnjem letu bolj pričujoči in bolj organizirani, nastane zaradi tega, ker jih je "akcija ZK politično jasneje izdiferencirala in identificirala," pa tudi varnostni organi so bili učinkovitejši.

"Vsem posameznikom in skupinam notranjega sovražnika je skupno to," je rekel Herljević, "da napadajo temeljne vrednote našega socialističnega samoupravnega sistema: zvezo komunistov in njeno vodstvo, samoupravljanje, bratstvo in enotnost naših narodov in narodnosti, sistem ljudske obrambe in varnosti kakor tudi druge angažirane in napredne sile naše družbe." V minulem letu so odkrili 13 ilegalnih skupin s skoraj 200 ljudmi, "ki so delovali pretežno z birokratsko-dogmatskih, nacionalističnih in iredentističnih pozicij." Nekatere so že obsodili, druge pa še bodo. "Večjo agresivnost kažejo zdaj informbirojevci, kakor tudi nekateri drugi z enakimi idejnimi nazori. Informbirojevci in njihovi pristaši niso povzeli nauka iz preteklosti, temveč znova, skupaj z informbirojevsko emigracijo, skušajo spodkopavati naš socialistični samoupravni sistem." Preiskava je bila uvedena proti 36 ljudem. Odkrili so večjo količino "raznega propagandnega gradiva s sovražno vsebino, kar med drugim potrjuje njihovo sovražno dejavnost, naklepa in cilje."

V 20 dneh od izjave zveznega javnega tožilca do govora zveznega sekretarja za notranje zadeve je število kominformorcev, ki so v preiskavi, naraslo od 31 na 36, a razlike Herljević še omenil ni.

Herljević je dejal, da "nosilci liberalistično-tehnokratskih, anarholiberalističnih in drugih protisamoupravnih naziranj s svojimi negativnimi stališči prihajajo čedalje bolj navzkriž s pozitivnimi predpisi, določenim krogom v tujini pa služijo kot sredstvo manipuliranja, Ekstremistična emigracija stalno sovražno deluje proti SFRJ. "Lahko rečem" je poudaril Herljević, "da smo z dejavnostjo vseh subjektov družbene samozaščite in organov za notranje zadeve preprečili več poskusov ekstremistične emigracije, da bi izvedla teroristične akcije v tujini ali v državi." Pri zatiranju terorizma sodelujejo z varnostnimi organi več držav. (Sredi decembra je bil Herljević tudi v Bonnu in se je pogovarjal z nemškimi funkcionarji.)

Herljević je povedal, da so lani "izsledili več tujih obveščevalcev in agentov." Med njimi so jih 16 obsodili zaradi vohunstva, 7 pa jih je v preiskavi. Organi za notranje zadeve so povečali napore pri odkrivanju gospodarskega kriminala. Proti 80 ljudem teče postopek zaradi dejanj, ki so imela "naravo protirevolucionarne dejavnosti, katere namen je bil spodkopavati ekonomske temelje družbe," zlasti na področju zunanje trgovine in bančništva. Stanje na meji se je Herljeviću zdelo zadovoljivo in število obmejnih incidentov se je zmanjšalo. Potniški promet čez mejo stalno narašča in v prvih 9 mesecih leta 1975 je prišlo v državo več kot 28 milijonov tujcev "in večina se jih je korektno vedla." Proti tujcem je bilo vloženih 317 kazenskih prijav, 521 zah-

tevkov za pregon zaradi prekrška, a 750 tujcem so odpovedali gostoljubje v državi. "Več tujcev je bilo kaznovanih z globo, v glavnem zaradi prometnih in drugih prekrškov," je rekel Herljević.

Predsedstvo Zveze komunistov Jugoslavije

Na seji predsedstva CK ZK Jugoslavije 11. decembra v Beogradu je Munir Mesihović podal uvodno poročilo o vprašanih gospodarske politike, Alii Shukrija pa o "aktualnih vprašanih izgrajevanja in uresničevanja kadrovske politike." V nasprotju s 14. sejo, na kateri so obravnavali sovražno dejavnost in so jo za javnost odpravili v nekaj stavkih, so s 15. seje objavili vse dolge govore in še poročilo povrh. V tem poročilu je rečeno, da se bo Jugoslavija v tem letu "soočila s številnimi objektivnimi gospodarskimi težavami" in da je zato treba nadaljevati z uresničevanjem starih sklepov. "Pri tem gre v prvi vrsti za nadaljnjo krepitev in razvijanje družbene vloge in položaja združenega dela, ustrezno povečanje proizvodnje in izvoza, dviganje produktivnosti dela - na tej podlagi in v teh razmerjih pa tudi večanje dohodka in življenjskega standarda - ter za zmanjševanje primanjkljaja v plačilni bilanci." Poleg tega je potreben boj za nadaljnjo stabilizacijo in za zmanjševanje inflacije (kot da bi bile to dve različni reči), za obdelovanje nepokritih investicij in za počasnejšo rast splošne in skupne potrebe.

O kadrovski politiki so sprejeli tudi obširne sklepe, ki na dolgo in široko poudarjajo pomen kadrovske politike, ki naj bi temeljila na (a) razredni in samoupravni zasnovanosti, (b) dolgoročnem načrtovanju, (c) enotnosti ciljev, kar se pravi, da so "moralnopolitične" sposobnosti enakovredne strokovnim, in (b) demokratični zamenjavi, rotaciji in gibljivosti (kar je v popolnem nasprotju z resničnostjo, saj se voditeljski vrh sploh ne menja). Kadrovska politiko uresničuje Socialistična zveza. "Na vodilnih mestih ne morejo ostati tisti, ki nasprotujejo programu in politiki Zveze komunistov Jugoslavije in ustavi SFRJ, ki delujejo proti interesom delavskega razreda, zavirajo socialistično samoupravljanje, tisti, ki se dvolično obnašajo, ki imajo pasiven odnos do uresničevanja stališč in nalog zveze komunistov, drugih družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih in družbenih organov," je gostobesedno, a ne posebno zgovorno napisano v sklepih. "Posebna pozornost velja usposabljanju, izbiri in razporedu kadrov v diplomatsko-konzularnih trgovinskih in drugih naših predstavništvih v tujini, njihovem celotnemu delu in obnašanju, dolžini bivanja zunaj domovine in drugim vprašanjem. V kadrovski politiki in praksi je treba bolj uveljavljati povezanost in enotnost moralnopolitičnih, delovnih in strokovnih lastnosti."

Zvezo komunistov skrbi tudi odhajanje v tujino. "Če hočemo uspešno uresničevati kadrovska politika in naloge naše socialistične graditve, moramo vsestransko proučiti mnoga vprašanja in vidike v zvezi z odhodom na začasno delo v tujino, predvsem mladih in izobraženih ljudi. Odhod in daljše bivanje naših kadrov v tujini, zlasti kvalificiranih in visokostrokovnih, je zelo kočljivo, tako ekonomsko kot tudi politično, s stališča obrambe, varnosti in celotnega razvoja naše države." ZK in drugi

se morajo za to zavzeti, da se sestavijo gospodarski programi, ustvarjajo pogoji in "razvija idejnopolitična aktivnost, da bi ustavili odhod predvsem kvalificiranih, strokovnih delavcev in hkrati pospešili njihovo vrnitev in zaposlitev v domovini," je rečeno v sklepih.

Alli Shurija je v uvodnem poročilu priporočil, naj h kadrovske politiki prispeva tudi "nujno potrebna evidenca kadrov, ki naj jo vodijo organizacije in organi ZK, organi družbenopolitičnih organizacij in družbenopolitičnih skupnosti." Predsedstvo ZKJ bo sprejelo sklep, po katerem bo centralni komite ZKJ vodil v evidenci "samo kadre določenih struktur" ter člane republiških in pokrajinskih komitejev. Ti komiteji pa bodo samo odločali o svoji evidenci kadrov.

Seji je predsedoval Tito, ki je v sklepnem govoru poudarjal odgovornost komunistov, kajti "kdo vodi naše gospodarstvo? Vodijo ga komunisti, komunisti so na vodilnih mestih. Torej smo za vse odgovorni komunisti. ... Dejstva so taka, kot smo slišali. Položaj v gospodarstvu ni dober in tega smo večidel krivi mi komunisti. Zato moramo tokrat zagotoviti, da se bo tisto, za kar se odločimo, uresničevalo. ... Je pa tukaj nekaj, kar me nekoliko moti. Tisti, ki delajo napake, nekako zmeraj ostanejo anonimni. Mislim, da je čas, da tiste, ki delajo napake, javno imenujemo." Tito se je pritoževal, da kritika leti v glavnem na zvezni izvršni svet, ki dela po navodilih vodstva ZKJ. "So pa seveda težave. S temi reči mi sem seznanjen. Včasih ne uresničujemo niti doseženih dogovorov med republikami. To so torej predvsem pomanjkljivosti v republikah."

V zvezi z uvozom je Tito poudaril, da "imamo največji primanjkljaj v izmenjavi z zahodnimi državami. Če bi se to še naprej nadaljevalo, bi se naše obveznosti povečavale in bi se zelo zadolžili. Postali bi tudi kreditno nesposobni. Za zdaj do tega še ni prišlo, lahko bi se nam pa lepega dne to zgodilo, če bi dopustili tolikšen uvoz iz teh držav. Mislim pa, da je ta uvoz tudi najdražji, ker gre za razno industrijsko opremo."

Kasneje je Jugoslavija uradno zanimala zlobne obtožbe v zahodnem tisku, da se je usmerila na omejevanje uvoza iz zahodnih držav. Izjava je zatrjevala, da je uvoz iz zahodnih držav najvišji in da niso bili sprejeti nikakršni diskriminacijski ukrepi, čeprav države Evropske gospodarske skupnosti omejujejo recimo uvoz mesa iz Jugoslavije.

Osnutek proračuna

Oba zbora skupščine Jugoslavije sta 5. decembra sprejela osnutek proračuna federacije za leto 1976. Znaša 75,849 milijonov dinarjev; od tega bi neposredni dohodki federacije znesli 33,5 milijarde, prispevki republik in pokrajin pa 42,35 milijarde dinarjev. Zvezni sekretar za finance Momčilo Čemović je dejal, da sme po osnutku resolucije o skupni politiki gospodarskega in socialnega razvoja Jugoslavije v letu 1976 skupna in splošna poraba narasti nominalno največ do 12,5 %. Toda izdatki za armijo, dodatna sredstva za razvoj nerazvitih republik in Kosova, za varstvo invalidov in borcev in za intervencije v gospodarstvu so izvzeti. Zato naj bi proračun federacije narasel za 19,3 %. Glavni neposredni

dohodki federacije izvirajo iz uvoznih carin. Ker predvidevajo, da bo uvoz narasel za približno 10 %, pričakujejo, da bodo zvezni dohodki iz tega vira narasli za 14,4 %. Prispevki republik in pokrajin se bodo precej povečali v primeri z letom 1975, ker osnutek proračuna tokrat ne predvideva, da bi si federacija zagotovila del dohodkov z izdajo obveznic kot prejšnje leto. Zvezni izvršni svet namreč meni, da bi z izdajo obveznic odložili plačila samo za razmeroma kratek čas, Poleg tega prodaja obveznic "ni bila posebno uspešna."

Generalpolkovnik Miloš Šumonja, namestnik zveznega sekretarja za ljudsko obrambo, je v skupščini trobežljal o proračunu za narodno obrambo, ne da bi kaj stvarnega povedal. "Prizadevanja za pripravo vse naše družbe, zlasti pa oboroženih sil, na obrambo, so dobila izreden vsedružbeni politični in strateški pomen," je rekel general. "Obramba države je postala nenehna skrb vseh naših narodov in narodnosti in sestavni del vsakodnevnega življenja in dela naših delovnih ljudi in občanov." Leta 1975 se je končalo "pomembno plansko obdobje" razvoja oboroženih sil. Njihova bojna sposobnost in učinkovitost se je povečala, kar se kaže v "boljši izurjenosti, večji gibljivosti in manevrski sposobnosti ter v udarni moči." Teritorialna obramba je presegla načrtovano raven, vsaj kar se števila tiče. Z enotami teritorialne obrambe je pokrito celotno ozemlje Jugoslavije. S sredstvi iz proračuna bodo zagotovili "dosegani obseg opremljanja in modernizacije armade, kar pa še zmeraj ne bo toliko, kot bi želeli," je dejal Šumonja.

Tito bolan

Tito je bil decembra zelo agilen. Med drugim je 13. decembra priredil tradicionalni lov za diplomate v Karadjordjevu. Med drugim je 16. decembra na Brionih sprejel šefa kamboške države Norodoma Sihanuka in ga gostil nekaj dni. Ob dnevu armade 22. decembra je sprejel na Brionih delegacijo oboroženih sil, v kateri so bili obrambni minister armade Nikola Ljubičić, generalpolkovniki Miloš Šumonja, Stane Potočar, Djoko Jovanović, Džemil Šarac, Dane Petkovski, Petar Matić, Enver Čemalović, Rajko Tanasković in drugi. 29 decembra je na Brdu sprejel avstrijskega kanclerja Kreiskyja (gl. KT dec.). Silvestroval je v Zagrebu do ranega jutra. Kot navadno si je za šalo nataknil na glavo kapo, kot jo nosijo sladoledarji, in je z Jovanko plesal valček. Toda 15. januarja so naznanili, da bo zaradi prehlada in napada išijasa nekaj časa na zdravljenju in okrevanju.

★ TRGOVINA S SMRTJO (konec članka z 8. strani)

Beogradu za 30-letnico zmage. Toda večji pomen pripisujem poročilu NEW YORK TIMESA sredi januarja, če se ne motim, da je Jugoslavija zaprosila Ameriko za posebno protitankovsko orožje. (Menda gre za neke vrste Panzerfaust.) Isti list je poročal, da je Amerika prošnji ugodila brez vsake debate. To se pravi, da ima Jugoslavija najmodrnejšo protitankovsko orožje, ki ga lahko uporablja vsak vojak. Verjetno je to TIMESOVO poročilo bolj zanimivo za Sovjete kot pa Šušnjarijevo izprsanje na tiskovni konferenci.

Pisma uredniku

GLAS IZ DOMOVINE...

Za božjo voljo, zakaj se opravičujete in dokazujete, da so navedbe v Vidičevi knjige neresnične, ko pa jim niti komunisti sami ne vejamejo, kaj šele drugi ljudje! ? Pa menda vendar ne dajete svojih izjav za emigrantske potrebe?

E.V.

...IN IZ EMIGRACIJE

Mnenja sem, da nima smisla, da se kdo zagovarja zaradi obtožb, ki jih je nagomilil Jože Vidic v svoji knjigi "Po sledovih črne roke - dokumentarno reportažni zapis." Voditi polemiko in navajati protidokaze bi imelo smisel le, če bi obstajala vsaj minimalna objektivnost nasprotne strani. Slovenska partija poseduje tako totalno oblast, da zaradi notranje ali zunanje potrebe izda naročilo, da je treba nasprotnika obtožiti najtežjih zločinov in to ne glede na resnico. Pri tem poskrbijo za minimalne zunanje okoliščine "zločinov" in to je vse; kaj več tudi za ljudi doma ni potrebno. Vzemite tipičen zagovor partije glede pobitih domobrancev, češ da so jim sodili. To komunistično trditev mora jo ljudje doma pogoltniti, ker druge izbere tudi nimajo. Za nas pa je ta trditev tako nesmiselna, da se nam upira dokazovati, da to ni res. Vzemite Jukičovo knjigo "The Fall of Yugoslavia": Ko je francoski vojaški ataše interveniral pri Moši Pijadi za nekega znanca, ki so ga z drugimi vred pobili, je dobil odgovor, da ne more ničesar storiti,

ker sploh niso delali spisov pobitih nasprotnikov. Kje so bile torej sodbe, če niti spisov pobitih, "obsojenih", nimajo?

Aktivnost Črne roke mi ni znana. Toda po virih, ki so mi danes dosegljivi, smatram za največjo napako protikomunističnega tabora med vojno, da se je hotel boriti z vsiljeno komunistično diktaturo na demokratičen način, z rokavicami. Ko je postala ta napačna taktika očividna, je bilo že prepozno!

K.Z.

Pismu prilagam 200 šilingov za naročnino Klic Triglava. S tem naj bo poravnana naročnina od avgusta 1975 in za letošnje leto. Vse draži in tudi Klic Triglava ne more brez denarja. Naj bo, kar je več, v priznanje, ker si list zares prizadeva, da bi poročal objektivno, kolikor je človeku sploh možno objektivno poročanje.

Želim, da bi se Klic Triglava tudi z naprej boril za resnico in svobodo in tako vršil važno poslanstvo v zgodovini slovenskega naroda.

Č.L.

Da bi neprekinjeno prejemal vaš list, prilagam znesek \$5.00 za leto 1976. Toda medtem se je naročnina menda zopet podražila; tako razliko, ako obstoja, bom rade volje poravnal, kar mi blogovolite sporočiti. List prejemam redno, ter do nadaljnjega želim ostati vaš že dolgoletni naročnik. Le hodite po sedanji svobodni poti naprej!

Z.P.

Pred zaključkom lista:

Švedski socialistični tisk poroča, da so aretirali jugoslovanskega državljana, plačanega od Udbe, ki je ubil Stipana Mikulića (glej poročilo na 13. strani današnje številke KT).

KLIC TRIGLAVA

Uredništvo in uprava: 76 GRAEME ROAD ENFIELD MIDDY Tel. 01-363 5097

KLIC TRIGLAVA je politično neodvisen list, ki izhaja enkrat na mesec. Izdaja ga SLOVENSKA PRAVDA, združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev. Njeno mnenje predstavljajo le članki, ki so podpisani od izvršnega odbora. Urejuje Dušan Pleničar.

Enoletna naročnina:

Naročnina za letalsko dostavo je navedena v oklepajih.

Avstralija	5.00 (8.00)	Kanada	6.00 (9.50)
Avstrija	80.—	Nemčija	16.—
Francija	25.—	U. S. A.	6.00 (9.50)
Italija	3000.—	Velika Britanija	2.20

Ostale evropske države: 2 funta (sterling) v odgovarjajoči valuti

Južna Amerika: 2 funta (sterling) — letalsko: 3 funti — odn. temu odgovarjajoča valuta

Naročnino v Severni Ameriki je treba poslati na naslov:

Mr Tine Kremžar, 11047 — 110 St. Edmonton, Alta., Canada

Naročnina v evropskih državah je plačljiva z mednarodno pošto nakaznico po navodilu uprave, v ostalih državah po navodilu uprave.

KLIC TRIGLAVA PRODAJAJO

v Trstu: Chiosco Tranvie Opicina na Trgu Oberdan

v Gorici: Katoliška knjigarna, Piazza Vittoria 20.